

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Narva kolledž
Õppekava „Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas“

Kertu Bazõleva

**SILLAMÄE LASTEAIA PÄIKSEKE LUGEMISTEGEVUSTE JA LASTE
RAAMATUEELISTUSTE MÕJU LASTE LUGEMISHUVI NING NENDE EESTI
KEELE ARENGULE**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Maret Annuk

Narva 2025

Kinnitus

Kinnitus Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandus allikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

..... /

tööautoriaalkiri

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kertu Bazõleva (sünnikuupäev: 26.07.1998)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

„Sillamäe lasteaia Päikseke lugemistegevuste ja laste raamatueelistuste mõju laste lugemishuvi ning nende eesti keele arengule“ mille juhendaja on Maret Annuk, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

19.01.2025

SUMMARY

The impact of reading activities and children's book preferences at Sillamäe kindergarten Päikseke on children's interest in reading and their Estonian language development

Reading ability is extremely important for children's language development and the formation of cognitive skills. Early development of reading interest contributes not only to language acquisition but also to the development of social skills and the formation of worldview. In Estonia, significant attention has been paid to this in schools and kindergartens; however, it is concerning that reading practices and interest in reading in kindergartens are not always sufficient, particularly among younger children.

The aim of this bachelor's thesis was to investigate how the teachers and parents of Sillamäe Kindergarten Päikseke read books to children and how this affects children's reading interest and the level of Estonian language development. The study results showed that teachers predominantly read picture books to children, as these support language development, but reading at home is less frequent, with 63% of parents not reading Estonian books to their children. Children's reading interest and vocabulary development are closely linked to the quality of the reading environment and regular reading practices. The study also revealed that teachers rated children's reading interest as lower than parents did, as home reading is rare.

Children's reading interest and vocabulary development are strongly dependent on the involvement of teachers and parents, as well as the presence of a home reading environment. The study results point to the need for a greater focus on Estonian literature and the development of reading practices in order to promote children's language and cultural development.

SISUKORD

SISSEJUHATUS	6
1. LASTE LUGEMISHARJUMUSED JA KEELE ARENG	8
1.1. Lugemishuvi tekkimine ja selle tähtsus	8
1.2. Lugemise mõju laste keelelisele arengule	9
1.3. Laste raamatueelistused ja nende mõju lugemishuvi kujunemisele	10
2. ÕPETAJA JA LAPSEVANEMA ROLL LUGEMISE TOETAMISEL	12
2.1. Õpetaja roll laste lugemisvõimekuse arendamisel	12
2.2. Lapsevanema roll lugemisharjumuste kujundamisel.....	12
2.2.1. Koduse lugemisharjumuse seos eesti keele arenguga.....	13
3. UURINGU METOODIKA	14
3.1. Uurimistöö eesmärk.....	14
3.2. Uurimismeetod.....	14
3.3. Andmete kogumise protseduur.....	15
3.3.1. Valimi moodustamine ja iseloomustus.....	15
4. UURINGU TULEMUSED	20
4.1. Venekeelsete laste vanemate toetus kodusele lugemisharjumusele eesti keeles	21
4.1.1. Õpetajate toetus venekeelse lapse lugemisharjumusele eesti keeles	23
4.2. Laste raamatueelistused	24
4.3. Lasteaias kasutatavad raamatud laste lugemisharjumuse arendamisel	27
4.4. Laste huvid raamatute valikul ja laste lugemisharjumuse hindamine	29
4.5. Spetsiaalsete meetodite kasutamine laste sõnavara arendamisel lugemise ajal	34
4.6. Lasteaiaõpetajate koostöö ja suhtlemine lapsevanematega laste lugemishuvi arendamisel.....	35
KOKKUVÕTE	38
KASUTATUD KIRJANDUS	40
LISA 1	42
LISA 2	45

SISSEJUHATUS

Lugemine mängib olulist rolli lapse keelelises, kognitiivses ja sotsiaalses arengus. Varases eas kujundatud lugemisharjumused mõjutavad laste keeleoskuse arengut, sealhulgas sõnavara rikastumist, kuuldu mõistmise oskust ja võimet väljendada mõtteid. Uuringud näitavad, et kodune lugemiskeskond ja lasteaias toimuvad lugemistegevused avaldavad olulist mõju lapse lugemishuvi ja -oskuse kujunemisele (Niklas & Schneider, 2013).

Käesolev bakalaureusetöö keskendub lugemistegevuste, laste raamatueelistuste ja eesti keele oskuse arendamise vahelistele seostele. Oluline on mõista, kuidas õpetajad ja vanemad toetavad lugemisharjumusi ning milline mõju on neil tegevustel laste keeleoskusele.

Bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada Sillamäe lasteaia Päikseke laste lugemishuvi ja eesti keele arengut mõjutavad tegurid lasteaia õpetajate ja lapsevanemate arvates.

Uurimisprobleem seisneb selles, et töötades Sillamäe lasteaias Päikesele, olen märganud, et mõnede laste sõnavara areng on aeglane ja neil on raskused teksti kuulamisel ja ümberjutustamisel. Üheks põhjuseks on see, et lastele loetakse vähem, kuigi raamatu lugemine on oluline kõne ja keele arendamiseks. Kõne on inimesele omane suhtlusvahend, mis on hädavajalik mitte ainult keelelise arengu, vaid ka sotsiaalse ja kognitiivse arengu seisukohalt.

Eesti alushariduse valdkonnas on praegu eriti aktuaalne üleminek eestikeelsele õppele, mis muudab laste keele arengu ja lugemisvõimekuse arendamise veelgi olulisemaks. Laste keeleline areng on muutumas keskseks küsimuseks, kuna keeleoskus on üheks võtmeelemendiks laste edasises õpiteekonnas ning sotsiaalsete suhete kujunemises. Eestikeelsele õppele üleminek toob esile vajaduse keele omandamise toetamiseks juba varases eas, et tagada laste sujuv üleminek koolielu juurde ja nende edasine areng.

Lõputöö eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgnevad uurimisküsimused:

1. Milliseid raamatuid loevad Sillamäe lasteaia Päikseke lapsevanemad ja õpetajad lastele, ning kuidas see mõjutab laste lugemishuvi ja eesti keele oskuse arengut?
2. Millised on õpetajate ja lapsevanemate hinnangud laste raamatuhuvile?
3. Kuidas hindavad lapsevanemad ja õpetajad eestikeelse kirjanduse lugemise mõju laste sõnavara arengule?

Bakalaureusetöö koosneb teoreetilisest ja empiirilisest osast. Teoreetilisest osast antakse ülevaade lugemistegevuse tähtsusest laste keele arengu ja lugemishuvi kujunemisele, käsitletakse lugemise

Sillamäe lasteaia Päikseke lugemistegevuste ja laste raamatu-eelistuste mõju lugemishuvi ning keele arengule mõju sõnavara arengule ning tutvustatakse teadusuuringute tulemusi lugemisharjumuste ja keele omandamise seoste kohta. Erilist tähelepanu pööratakse eesti keele arendamisele mitmekeelses keskkonnas, kus lapsed võivad olla kodus harjunud rääkima mõnes teises keeles. Samuti antakse ülevaade laste raamatueelistustest ning nende seosest lugemishuvi ja keeleoskuse arendamisega. Bakalaureusetöös kasutab autor kvantitatiivset uurimismeetodit, kogudes andmeid Sillamäe Päikseke lasteaias käivate laste vanematelt ja lasteaias töötavatelt õpetajatelt. Andmed koguti küsitluste teel veebikeskkonnas Google Forms platvormil, et võimaldada mugavat ja ulatuslikku andmete kogumist ning tagada vastajate anonüümsus. Küsimustikud sisaldasid struktureeritud küsimusi, mis keskendusid laste lugemisharjumustele, raamatueelistustele, lugemistegevuse sagedusele ja selle mõjule laste keele arengul.

Kõik uurimistöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad ja muud kirjandusallikatest saadud andmed on viidatud. Kasutatud kirjanduse loetelu on välja toodud töö lõpus.

1. LASTE LUGEMISHARJUMUSED JA KEELE ARENG

Käesolevas peatükis antakse ülevaade laste lugemisharjumuste ja keele arengu seostest, uurides lugemise mõju laste keele arengule, kuulamisoskuse arengut, laste raamatueelistusi ning mitmekeelse keskkonna mõju eesti keele oskuse arengule. Peatükis käsitletakse ka teadusuuringute tulemusi, mis tõestavad, et lugemine mängib olulist rolli laste sõnavara ja kõne arendamisel, samas kui laste eelistused ja huvid mõjutavad nende lugemisharjumusi ning lugemisvõimekuse kasvu.

1.1. Lugemishuvi tekkimine ja selle tähtsus

Lugemishuvi arendamine on lapse keele arengu ja üldise õpikogemuse seisukohalt äärmiselt oluline. On teaduslikult tõestatud, et lugemishuvi tekkimine ja arendamine on üks peamisi tegureid, mis määrab laste keeleoskuse taseme ning nende edasise õpikogemuse. Lugemishuvi on protsess, kus laps hakkab lugemist kui tegevust hindama ja sellest naudingut saama. See on tihedalt seotud mitmesuguste sisemiste ja väliste teguritega, sealhulgas koduse hariduse, sotsiaalsete ja kultuuriliste tegurite ning lapse individuaalsete eelistuste ja kogemustega. Uuringud on näidanud, et lugemishuvi mõjutab otseselt laste lugemisvõimet, mõistmisoskust ja sõnavara arengut, samuti aitab see arendada lapse kognitiivseid ja sotsiaalseid oskusi (Sénéchal & LeFevre, 2002).

Lugemishuvi tekkimine on tihedalt seotud emotsionaalse ja kognitiivse arenguga. Kui lapsed tunnevad huvi lugemise vastu, suureneb nende motivatsioon lugemiseks ja nad pühenduvad sellele tegevusele vabatahtlikult, mitte sunniviisiliselt. Selline sisemine motivatsioon aitab kaasa sügavamale keeleõppele, kuna lapsed otsivad aktiivselt uusi sõnu, lausestruktuure ja keelelisi komponente, mida nad lugemisprotsessi käigus kohtavad. Lisaks aitab lugemine arendada ka lapse kuulamisoskust ja lugemismõistmise võimekust, kuna raamatute lugemine sisaldab sageli uusi teadmisi ja teemasid, mis ei pruugi olla seotud igapäevase elukogemusega.

Lugemishuvi edendamine on eriti oluline varases lapsepõlves, kui keeleoskuse alused määratakse kindlaks. Uuringud on näidanud, et kui lapsed puutuvad iga päev kokku lugemisega, kui lugemine on kodune ja lasteaialine harjumus, siis on neil suurem tõenäosus arendada välja tugev lugemishuvi, mis omakorda edenab nende keele arengut. (Evans & Saint-Aubin, 2005). Eriti olulised on raamatud, mis vastavad laste huvidele, kuna need suurendavad tõenäosust, et lapsed hakkavad lugema rohkem ja seeläbi arendavad oma keeleoskust. Kui lastele loetakse raamatuid, mis kajastavad nende igapäevaelu või on seotud nende lemmiktemadega (nt loomad, seiklused

Sillamäe lasteaia Päikseke lugemistegevuste ja laste raamatu-eelistuste mõju lugemishuvi ning keele arengule või fantaasiamaailmad), siis hakkavad lapsed raamatute lugemist seostama positiivsete emotsioonidega, mis suurendab nende lugemisaktiivsust.

Laste lugemishuvi tekke juures on oluline roll ka täiskasvanutel — vanematel ja õpetajatel. Laste lugemishuvi toetamiseks tuleb valida lastele sobivaid raamatuid, mis oleksid nende vanusele ja arengutasemele vastavad, aga ka selliseid, mis neid huvitavad ja nendega samastuda aitavad. Lugema peaks koos lastega, arutades loetu üle ja arendades sellest dialooge, mis aitab lastel lugemist tõeliselt mõista ja nautida. Vanemate ja õpetajate aktiivne osalus lugemistegevustes, lugemismaterjalide valik ja lugemiseks pühendatud aeg on olulised tegurid, mis aitavad kaasa laste lugemishuvi arengule (Snow, 2010).

Lugemishuvi tekkimine ei ole mitte ainult keele arengu küsimus, vaid ka oskus ja motivatsioon aktiivselt õppida, mis on aluseks kogu õppeprotsessile. Laste lugemishuvi edendamine, eriti algul, loob tugeva aluse edaspidiseks keelelise arengu ja õpikogemuse saavutamiseks.

1.2. Lugemise mõju laste keelelisele arengule

Lugemine on üks tähtsamaid tegevusi, mis aitab kaasa lapse keele arengu kõigi aspektide kujunemisele. Keel on inimese üks olulisemaid suhtlusvahendeid ning selle areng algab juba varases eas, olles tugevalt seotud laste igapäevaelu tegevustega. Lugemisaktiivsus, olgu see kodus, lasteaias või koolis, mängib määravat rolli laste keelekõne ja sõnavara arendamisel (Snow, 2010). Keel areneb läbi kuulamise ja rääkimise, ent lugemine annab sellele täiendava mõõtme, pakkudes uusi sõnu, struktuure ja väljendusi, mida laps ei pruugi igapäevaelus kuulda. Laste keele areng jaguneb mitmeks etapiks, mille jooksul laps õpib mõistma ja kasutama üha keerukamaid keelelisi vorme, nagu sõnavara, lauseehitus ja grammatikareeglid. Lugemisaktiivsus aitab kaasa nende oskuste arengule, kuna raamatud pakuvad lastele uusi kogemusi ja teadmisi, mis laiendavad nende keelemõistmist ja kõneoskust (Hargrave & Senechal, 2000). Laste lugemisvõimekuse suurenedes arenevad ka nende kuulamis- ja mõistmisoskused. Uuringud on näidanud, et lugemine aitab lastel omandada uusi sõnu ja mõisteid, mis omakorda toetavad nende võimet arutleda, küsida ja vastata erinevates keelelistes kontekstides (Sénéchal, 2006). Laste lugemisvõime arendamine ei tähenda ainult sõnade lugemise oskuse õppimist, vaid ka nende sõnade tähenduse mõistmist. Lugemisel on oluline osa ka kõne ja kõne arengu toetamisel, kuna tekstide lugemine annab lastele võimaluse õppida uusi väljendeid, lauseehitust ja mitmesuguseid kõnepruuke, mida nad võivad hiljem kasutada oma igapäevases suhtluses. Keel ei ole pelgalt sõnade kogum, vaid sisaldab ka kultuurilisi ja sotsiaalseid tähendusi, mis on olulised inimese arengus ja suhtlemisvõimes (Snow, 2010).

Sillamäe lasteaia Päikseke lugemistegevuste ja laste raamatu-eelistuste mõju lugemishuvi ning keele arengule

Lugemise mõju laste keele arengule ei piirdu ainult sõnavara suurendamisega, vaid mõjutab ka mõtlemisprotsesside arengut. Eriti olulised on lugemisvõimalused, mis pakuvad lastele uusi kogemusi, erinevaid teemasid ja ideid. Kui lapsed loevad erinevaid raamatuid, laienevad nende teadmised maailma kohta ning nad õpivad erinevaid mõttemustreid ja arutluskäike. See aitab kaasa nende üldisele kognitiivsele arengule ning valmistab neid ette keerukamate ülesannete täitmiseks hilisemates eluetappides (Guthrie & Wigfield, 2000).

Laste keele arengut toetavad ka erinevad lugemismeetodid. Uuringud on näidanud, et interaktiivne lugemine, kus laps ja täiskasvanu arutavad koos teksti sisu, aitab lastel paremini mõista loetut ja arendada oma sõnavara. See lähenemine on eriti kasulik, kuna lapsed ei omanda keeleoskust ainult passiivselt lugedes, vaid ka aktiivselt osaledes, arutledes ja küsimusi esitades (Bus, van IJzendoorn & Pellegrini, 1995).

1.3. Laste raamatueelistused ja nende mõju lugemishuvi kujunemisele

Laste raamatueelistused on oluline osa lugemisharjumuste kujunemisest, millel on tähtis roll laste keelelises ja kognitiivses arengus. Erinevad tegurid, nagu vanus, huvid ja pereliikmete lugemispraktikad, määravad, millist lugemismaterjali lapsed eelistavad. Lastele meeldivad raamatud, mis on neile kergesti arusaadavad ja mis kajastavad nende igapäevaelu kogemusi, pakuvad emotsionaalset rahulolu ning võimalusi õppimiseks.

Väikelaste puhul on tihti eelistatud pildiraamatud, kus lihtsad tekstid ja visuaalsed kujutised toetavad nende esimest kokkupuudet lugemisega. Sellistes raamatutes olevad suured pildid, lihtsad lood ja korduvad fraasid aitavad lastel lugemist nautida ning luua seoseid loetu ja nähtu ning reaalse elu vahel. See aitab lastel mõista lugude tähendust ja seostada neid oma kogemustega, mis omakorda soodustab nende keele arengut ja arusaamist maailmast (Sénéchal & LeFevre, 2002).

Kooliealised lapsed võivad hakata eelistama keerukamat lugemismaterjali, nagu seikluslood, muinasjutud või teadusraamatud. Need raamatud pakuvad rohkem informatsiooni ja uusi teadmisi, aidates lastel arendada oma sõnavara ning süvitsi minna teatud teemadesse. Raamatud, mis kajastavad laste igapäevaelu või pakuvad uusi teadmisi, nagu teadusraamatud või ajaloolised lood, aitavad lastel oma teadmisi laiendada ning arendada kriitilist mõtlemist ja loogilist arusaamist maailmast.

Laste raamatueelistused on tihedalt seotud ka nende sotsiaalsete keskkondade, nagu pereliikmete ja õpetajate, mõjutustega. Uuringud on näidanud, et pereliikmete lugemispraktikad ja kodune keskkond, kus lugemine on osa igapäevastest tegevustest, võivad oluliselt mõjutada laste

Sillamäe lasteaia Päikseke lugemistegevuste ja laste raamatu-eelistuste mõju lugemishuvi ning keele arengule lugemisvõimekust ja raamatute valikut (Bus, van Ijzendoorn, & Pellegrini, 1995). Kui peredes loetakse sageli, on suurem tõenäosus, et lapsed saavad lugemisest positiivse kogemuse ja eelistavad lugeda rohkem.

Lisaks sellele, et pereliikmed ja õpetajad mõjutavad laste raamatueelistusi, mängivad suurt rolli ka laste isiklikud huvid. Lastele meeldib lugeda raamatuid, mis käsitlevad nende elu lähedasi teemasid nagu loomad, looduse saladused või väljamõeldud maailmad. Uuringud on kinnitanud, et lastel, kes valivad lugemiseks raamatuid, mis kajastavad nende isiklike huve, on suurem tõenäosus jätkata lugemist ja suurendada oma lugemisaktiivsust (Roberts, 2013).

Laste raamatute eelistamine ei ole üksnes harjumus, vaid ka viis, kuidas lapsed maailma tajuvad ja arendavad oma keeleoskust. Kui lapsed saavad valida raamatuid, mis neile meeldivad, ning neil on võimalus suhelda lugemismaterjaliga, mis on nende arengutasemega kooskõlas, on neil suurem tõenäosus arendada terviklikku keeleoskust ja nautida lugemisprotsessi. Seetõttu on oluline arvestada laste raamatueelistuste ja nende vanuse, arengutaseme ning huvidega, et toetada nende keelelist arengut ja lugemisvõimekust.

2. ÕPETAJA JA LAPSEVANEMA ROLL LUGEMISE TOETAMISEL

2.1. Õpetaja roll laste lugemisvõimekuse arendamisel

Õpetaja roll laste lugemisvõimekuse arendamisel on erakordselt oluline, kuna õpetaja suudab luua toetava ja motiveeriva keskkonna, mis soodustab laste lugemishuvi tekkimist ja arengut. Laste keele- ja lugemisoskuste areng ei toimu ainult koduses keskkonnas, vaid on tugevalt seotud ka lasteaia ja koolis pakutavate lugemisvõimalustega. Õpetaja valitud lugemispraktikad, strateegiad ja lähenemisviisid võivad märkimisväärselt mõjutada laste lugemisvõimet, sõnavara arendamist ja keelelise arusaamise süvenemist.

Erinevad õpetamismeetodid, nagu interaktiivne lugemine, jutustamine ja lugemisrõõmu arendamine, aitavad lastel lugemisest rõõmu tunda ja arendada keelelist mõistmist. Interaktiivne lugemine, kus õpetaja loeb lastele raamatuid, julgustab neid küsimusi esitama ja arutlema teksti üle, on üks tõhusamaid viise, kuidas lugemishuvi kasvatada (Sénéchal & LeFevre, 2002). Seda tüüpi lugemine aitab lastel mõista lugemise tähendust ja arendada kriitilist mõtlemist, mis on keele arengu oluline osa.

Laste lugemisvõimekuse arendamisel on oluline, et õpetaja valiks lugemiseks lood ja raamatud, mis on laste vanusele ja arengutasemele sobivad. Sobivad lugemismaterjalid, nagu lihtsad pildiraamatud väikestele lastele või keerukamad tekstid vanematele lastele, aitavad arendada lugemisoskust samm-sammult. Õpetaja ülesanne on arvestada laste huvide ja arengutasemega, et valida raamatud, mis pakuvad neile väljakutseid, kuid on siiski piisavalt arusaadavad, et tekiks lugemisrõõm ja motivatsioon.

2.2. Lapsevanema roll lugemisharjumuste kujundamisel

Lapsevanematel on võtmeroll laste lugemisharjumuste kujundamisel ja nende keelelises arengus. Varajane kokkupuude raamatutega loob tugeva aluse lugemishuvi tekkeks ja arendab lapse sõnavara, mõistmisoskust ning loovust. Lugemine koduses keskkonnas aitab kaasa ka lapse emotsionaalsele sidemele vanematega, muutes ühised lugemishetked tähtsaks harjumuseks (Neuman & Dickinson, 2001). Eestis on rõhutatud, et lapsevanema teadlik lugemistoetus võib oluliselt parandada lapse lugemisoskust ja arendada tema huvi kirjanduse vastu (Pöder, 2016). Lapsed õpivad palju eeskuju kaudu, mistõttu mängib vanema lugemisharjumus olulist rolli. Kui laps näeb, et tema vanem loeb raamatuid ja naudib seda tegevust, on tõenäolisem, et laps järgib sama käitumismustrit. Uuringud näitavad, et kodu, kus raamatud on kergesti kättesaadavad ja lugemine on väärtustatud, loob lapsele positiivse suhtumise kirjandusse (Clark & Rumbold, 2006).

Sillamäe lasteaia Päikseke lugemistegevuste ja laste raamatu-eelistuste mõju lugemishuvi ning keele arengule

Vanemad, kes loevad lastele regulaarselt, aitavad kaasa mitte ainult lugemishuvi kujunemisele, vaid ka lugemisoskuse ja keeleoskuse arengule.

Kodune lugemiskeskond on lapse arengu seisukohast kriitilise tähtsusega. Raamatute mitmekesisus ja nende valik, mis vastab lapse vanusele ja huvidele, mängib olulist rolli lugemisrõõmu tekitamisel. Eestis läbi viidud uuringutes on leitud, et mitmekesised ja lastele huvipakkuvad raamatud suurendavad lugemishuvi ning toetavad lapse eneseväljendusoskust ja mõtlemist (Niit, 2002).

Lapsevanema roll ei piirdu ainult raamatute ettelugemisega, vaid hõlmab ka dialoogi pidamist ja loetu arutamist. Teksti sisu üle arutamine, küsimuste esitamine ja lapsega mõtete vahetamine aitab tal paremini mõista loetud materjali ning arendab tema analüüsi- ja mõtlemisoskust (Toodo, 2011).

Vanemad saavad aidata ka keerulise sõnavara selgitamisel ning uute mõistete tutvustamisel, mis omakorda suurendab lapse teadmistepagasit ja huvi lugemise vastu.

2.2.1. Koduse lugemisharjumuse seos eesti keele arenguga

Lastele eesti keeles raamatute lugemine on eriti oluline mitmekeelsetes peredes, kus eesti keel ei pruugi olla igapäevane suhtluskeel. Eestikeelse kirjanduse lugemine aitab säilitada ja arendada laste keeleoskust, pakkudes samas ka kultuurilist ja keelelist sidet eesti keelega (Kõiv, 2015). Lapsevanema roll selles protsessis on asendamatu, sest regulaarne lugemine loob lapsele tugeva eesti keele baasi ja toetab tema edaspidist õpioskuste arengut.

Eestikeelne lugemine kodus toetab mitte ainult sõnavara arengut, vaid ka lapse üldist kognitiivset arengut. Ettelugemine ja koos lugemine loovad võimalusi dialoogiks, mis omakorda suurendab lapse sõnalist väljendusoskust ja tekstimõistmise oskusi (Neuman & Dickinson, 2001). Tekstist arusaamise ja ümberjutustamise harjutamine eesti keeles aitab tugevdada lapse keelelist struktuuri ning julgustab teda ka ise eesti keeles rohkem suhtlema.

Eesti kontekstis on oluline rõhutada koduse lugemisharjumuse mõju laste keeleoskusele mitmekeelsetes peredes. Kui kodune suhtluskeel ei ole eesti keel, võib regulaarne eestikeelse kirjanduse lugemine aidata säilitada ja arendada lapse passiivset ning aktiivset keeleoskust. Eesti lastekirjanduse kasutamine kodustes lugemisharjumustes aitab tugevdada lapse sidet eesti keele ja kultuuriga, pakkudes talle samas teadmisi ning esteetilisi kogemusi (Niit, 2002).

3. UURINGU METOODIKA

Käesolevas peatükis kirjeldatakse uurimismetoodikat ja protseduuri ning uuringu valimit.

3.1. Uurimistöö eesmärk

Bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada Sillamäe lasteaia Päikseke laste lugemishuvi ja eesti keele arengut mõjutavad tegurid lasteaia õpetajate ja lapsevanemate arvates.

Eesmärgi täitmiseks püstitati järgmised uurimisküsimused:

1. Milliseid raamatuid loevad Sillamäe lasteaia Päikseke lapsevanemad ja õpetajad lastele, ning kuidas see mõjutab laste lugemishuvi ja eesti keele oskuse arengut?
2. Millised on õpetajate ja lapsevanemate hinnangud laste raamatuhuvile?
3. Kuidas hindavad lapsevanemad ja õpetajad eestikeelse kirjanduse lugemise mõju laste sõnavara arengule?

3.2. Uurimismeetod

Bakalaureusetöös viidi läbi küsitlus, mille eesmärk oli koguda andmeid lasteaiaõpetajalt ja lapsevanematelt, et uurida, milliseid raamatuid lasteaialastele loetakse ning milline on regulaarse lugemise mõju laste sõnavara arengule. Küsitlusuuring hõlmas kahte sihtrühma: õpetajaid ja lapsevanemaid, sest nemad on laste igapäevaste lugemistegevuste peamised suunajad ja mõjutajad.

Küsimustiku koostamise põhimõtted ja kriteeriumid.

Küsimustik koostati, järgides põhimõtteid, et uurimistöö teema oleks selgelt kajastatud:

1. Uurimisprobleemi asjakohasus:

Küsimused keskendusid lasteaialastele loetavate raamatute valikule, lugemistegevuste sagedusele ning nende mõjule laste sõnavara arengule. Küsitlus võimaldas koguda teavet lugemistegevuste kestuse, loetavate raamatute tüübi ning õpetajate ja lapsevanemate hinnangute kohta laste sõnavara arengule.

2. Sihtrühma eripära arvestamine:

Küsimused kohandati vastavalt osajate (õpetajate ja lapsevanemate) rollidele. Õpetajatele suunatud küsimused keskendusid lasteaia lugemistegevustele, raamatute valiku kriteeriumitele ja

Sillamäe lasteaia Päikseke lugemistegevuste ja laste raamatu-eelistuste mõju lugemishuvi ning keele arengule meetoditele, mida kasutatakse rühmas laste sõnavara arendamiseks. Lapsevanematele mõeldud küsimused puudutasid kodus toimuvaid lugemistegevusi ja lapsevanemate laste huvi ja sõnavara arengu kohta.

3. Küsimuste tasakaalustatus ja mitmekülgsus:

Küsimustik sisaldas nii suletud (valikvastustega) kui ka avatud küsimusi. Suletud küsimused võimaldasid statistilist analüüsi, samas kui avatud küsimused andsid võimaluse koguda detailset teavet vastajate kogemuste ja arvamuste kohta.

4. Lugemistegevuste mõju hindamine:

Küsimustikus uuriti lugemistegevuste ja sõnavara arengu seost. Õpetajatel ja lapsevanematel paluti hinnata laste sõnavara taset ja muutusi, mida nad on täheldanud lugemise kaudu. Samuti küsiti, milliseid meetodeid on kasutatud laste sõnavara arendamiseks ning kuidas toimub koostöö õpetajate ja lapsenemate vahel.

5. Koostöö edendamine lugemise ja sõnavara arendamisel:

Küsimustik käsitles õpetajate ja lapsevanemate koostöövõimalusi laste lugemisharjumuste kujundamisel. Eesmärk oli välja selgitada, kas õpetajad julgustavad lapsevanemaid kodus lugemist jätkama ning milliseid meetodeid nad soovivad laste sõnavara arendamiseks.

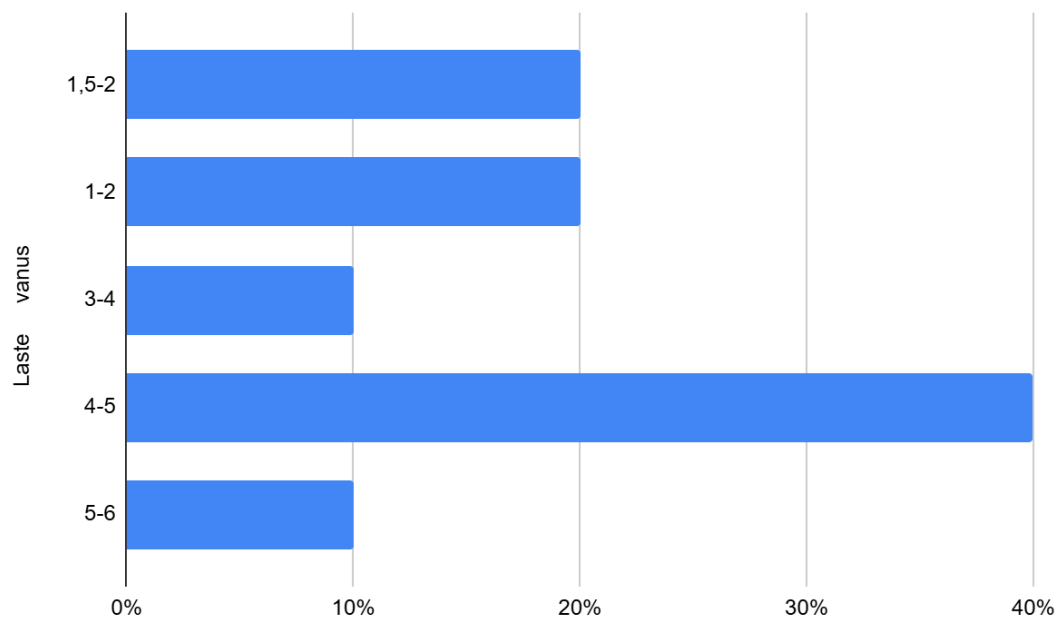
3.3. Andmete kogumise protseduur

Küsitlus viidi läbi elektrooniliselt, kasutades veebipõhist küsimustikku. Õpetajate ja lapsevanemate sihtrühmad valiti eesmärgipäraselt, lähtudes nende igapäevasest kokkupuutest lugemistegevustega ning valmisolekust kaasa aidata uurimistöö eesmärkide saavutamisele. Andmete kogumise periood kestis 23.09-04.10.2024.

3.3.1. Valimi moodustamine ja iseloomustus

Uurimistöös osales kokku 44 vastajat, 10 õpetajat ja 34 lapsevanemat. Valimi koostamisel järgiti sihipärase valiku meetodit, et tagada andmete kvaliteet ja relevantsus uurimistöö eesmärkide saavutamisel. Küsitlus hõlmas 10 õpetajat, kes töötavad Sillamäe lasteaias Päikseke. Selgus, et küsitletud õpetajad töötavad erinevate vanuserühmadega: 1,5–2-aastaste, 3–4-aastaste, 4–5-aastaste ja 5–6-aastaste lastega, võimaldades seeläbi mitmekesisist ja laiapõhjalist teavet laste lugemisharjumuste ja sõnavara arengu hindamiseks. Joonisel 1 on välja toodud küsitletud õpetajate

Sillamäe lasteaia Päikseke lugemistegevuste ja laste raamatu-eelistuste mõju lugemishuvi ning keele arengule jagunemine vanuserühmade järgi. Õpetajate seas olid nii algajad kui ka kogenud spetsialistid, mis aitas tagada laiaulatusliku vaatenurga uurimistöole.

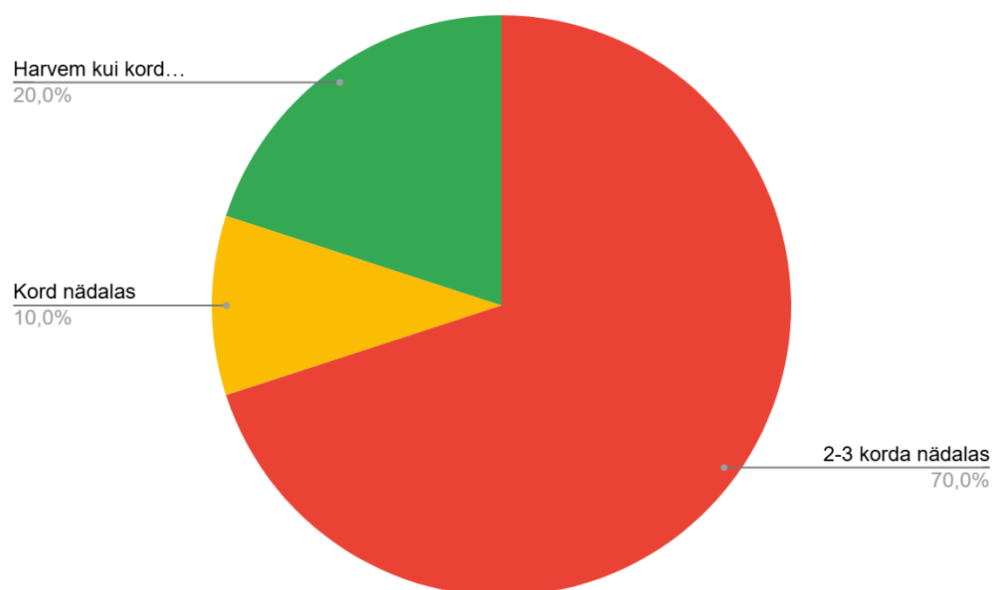

Joonis 1. Küsitletud õpetajad ja nende töö erinevate vanuserühmadega. Autori koostatud.

Õpetajatelt uuriti ka, kas nende rühmas on lasteraamatuid eesti keeles. Tulemused näitasid, et 100% õpetajatest kinnitas, et nende rühma lastele on eestikeelsed lasteraamatud kergesti kättesaadavad. See näitab, et kõik küsitletud õpetajad on teadlikud eestikeelsete lasteraamatute olemasolust, mis viitab lasteaedade pühendumusele kohaliku kultuuri ja keele toetamisel. Lastele on pakutud sobivat lugemismaterjali, mis võib mõjutada nende sõnavara arengut ja lugemishuvi.

Samuti uuriti õpetajatelt, kui tihti nad loevad lastele lasteaiaühmas raamatuid. Joonisel 2 on küsitluse tulemused, mis näitavad, et 70% õpetajatest loeb lastele raamatuid 2 — 3 korda nädalas. 10% õpetajatest loeb lastele raamatuid kord nädalas, samas kui 20% õpetajatest loeb harvemini kui kord nädalas. Oluline on märkida, et ühelgi küsitletud õpetajal ei olnud harjumust lugeda lastele raamatuid iga päev ega olnud ka õpetajaid, kes ei loeks lastele üldse.

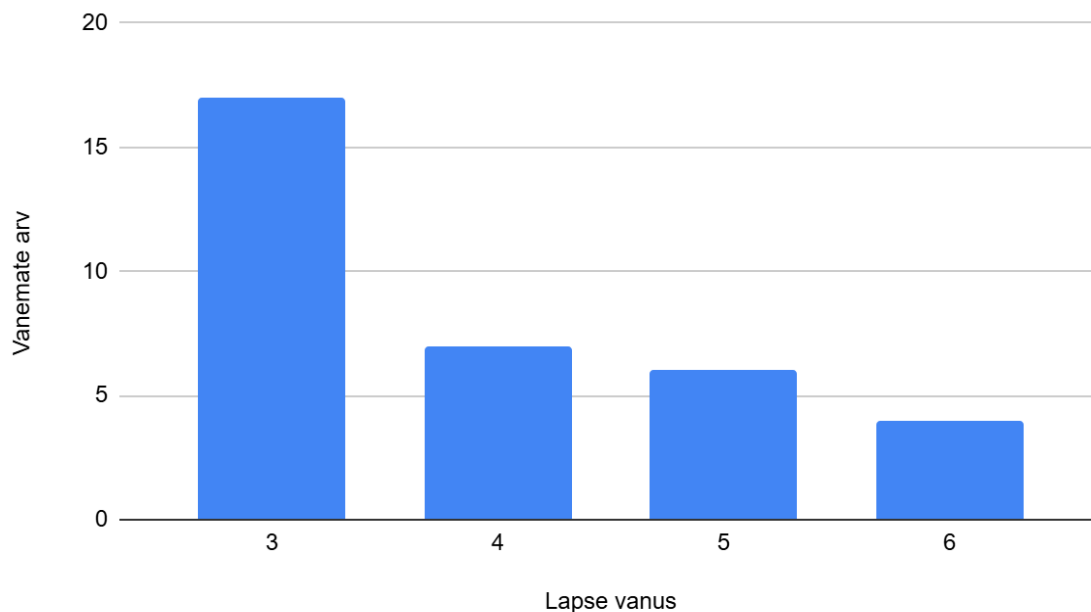
Tulemus viitab sellele, et enamik õpetajatest osaleb aktiivselt laste lugemistegevustes, mis võib positiivselt mõjutada laste keele ja sõnavara arengut. Regulaarne lugemine 2 — 3 korda nädalas loob lastele võimaluse tutvuda erinevate lugude ja keelekasutusega, aidates arendada nende huvi lugemise vastu.

Joonis 2. Lastele raamatute ettelugemise sagedus lasteaiaühmades. Autori koostatud

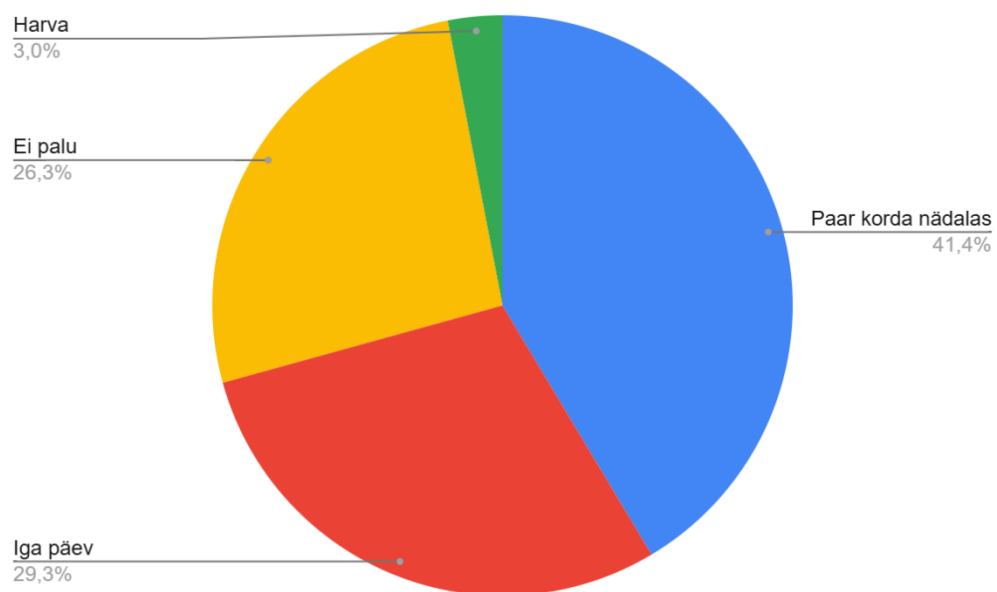
Küsitluses osales 34 lapsevanemat. Lapsevanemate valim koosnes erineva sotsiaalse ja haridusliku taustaga inimestest, et kajastada võimalikult laia valikut arvamusi ja kogemusi seoses laste lugemisprotsessiga. Lapsevanemad olid nii eri vanuse - kui ka erineva lugemisharjumusega, mis andis põhjaliku ülevaate laste lugemishuvist ja vanemate rollist nende toetamisel.

Lapsevanemate vastuste põhjal ilmnes, et enamik lapsi on vanuses 3–6 aastat. 17 lapsevanemat märkis, et nende laps on kolmeaastane, 7 lapsevanemat, et nende laps on kuueaastane, 6 lapsevanemat tõi välja, et nende lapsed on viieaastased ning 4 lapsevanemat vastasid, et nende laps on nelja-aastane (joonis 3).

Joonis 3. Uuringus osalenud lapsevanemate laste vanus. Autori koostatud.

Lapsevanematelt sooviti ka teada saada, kui sageli paluvad nende lapsed raamatuid ette lugeda. Vastuste põhjal selgus, et 14 lapsevanemal (41%) palub laps paar korda nädalas raamatut ette lugeda. 10 lapsevanemat (29%) märkis, et nende laps palub seda iga päev, 9 lapsevanemat (26%) tõdes, et nende laps ei palu üldse raamatuid ette lugeda, ja 1 lapsevanem (3%) vastas, et tema laps palub raamatuid ette lugeda harva. Need tulemused viitavad sellele, et paljud lapsed näitavad huvi lugemise vastu, kuid mõned lapsevanemad võivad aga silmitsi seista olukorraga, kus laps ei palu raamatuid ette lugeda (joonis 4).

Joonis 4. Ettelugemise soovi sagedus. Autori koostatud.

4. UURINGU TULEMUSED

Käesolevas peatükis antakse ülevaade peamistest uuringutulemustest, mis on saadud lapsevanemate ankeetküsitluse põhjal, kõrvutades neid varasemate teooriate ja uuringutega. Eelmises peatükis kirjeldati valimit, sealhulgas küsitletud lapsevanemate ja õpetajate andmeid. Käesolevas peatükis tutvustatakse küsimustikku, mis koosneb neljast peamisest osast ehk teemaplokist.

Esimene osa sisaldab taustaandmeid, sealhulgas lapsevanemate ja laste vanust. See teemaplokk aitab mõista uuritava populatsiooni demograafilisi omadusi ning nende seoseid laste lugemisharjumustega.

Teine teemaplokk keskendub sellele, kuidas lapsevanemad toetavad kodus laste lugemisharjumusi. Siia kuuluvad küsimused selle kohta, kui tihti lapsed paluvad vanematelt raamatuid ette lugeda ja millised raamatud on laste seas populaarsed.

Kolmas teemaplokk uurib koostööd lasteasutuste ja lapsevanemate vahel laste lugemisharjumuste arendamisel. Siin käsitletakse, kuidas lasteaiaid kaasavad vanemaid lugemistegevustes ning kas vanemad saavad tagasisidet laste lugemisprotsesside kohta.

Neljas teemaplokk keskendub sellele, kuidas vanemad hindavad lugemise mõju laste keele arengule ja sõnavara kasvule. Käsitletakse ka lapsevanemate arvamusi lugemistegevuste kohta ja nende seost laste keelekasutusega.

Õpetajad

Esimene osa sisaldab taustaandmeid, sealhulgas õpetajate andmeid, erivanuses töötamise ja haridustaseme andmeid. See teemaplokk aitab mõista, kellelt uuringu käigus saadud vastused pärinevad, ning annab ülevaate õpetajate kogemustest lastega töötamisel.

Teine teemaplokk keskendub sellele, kui tihti õpetajad loevad lastele lasteaiarühmas raamatuid ja milliseid meetodeid nad kasutavad sõnavara arendamiseks. Siia kuuluvad küsimused, mis käsitlevad lugemise sagedust, aega, mida raamatute lugemisele pühendatakse, ning meetodeid, mis aitavad kaasa laste keele arendamisele.

Kolmas teemaplokk uurib, milliseid raamatuid õpetajad lastele kõige sagedamini loevad. Vaadeldakse, kas raamatud valitakse vastavalt laste huvidele ja milliseid eesti lastekirjanike

Sillamäe lasteaia Päikseke lugemistegevuste ja laste raamatu-eelistuste mõju lugemishuvi ning keele arengule teoseid eelistatakse. See aitab mõista, millised raamatud on lastele kergesti arusaadavad ning kuidas nende sisu võib mõjutada laste keelelist arengut.

Neljas teemaplokk keskendub õpetajate ja lapsevanemate koostööle laste lugemisharjumuste arendamisel. Siin uuritakse, kas õpetajad julgustavad vanemaid kodus lastele raamatuid lugema ja kuidas nad teevad koostööd vanematega, et toetada laste lugemisarmastust ja sõnavara arengut.

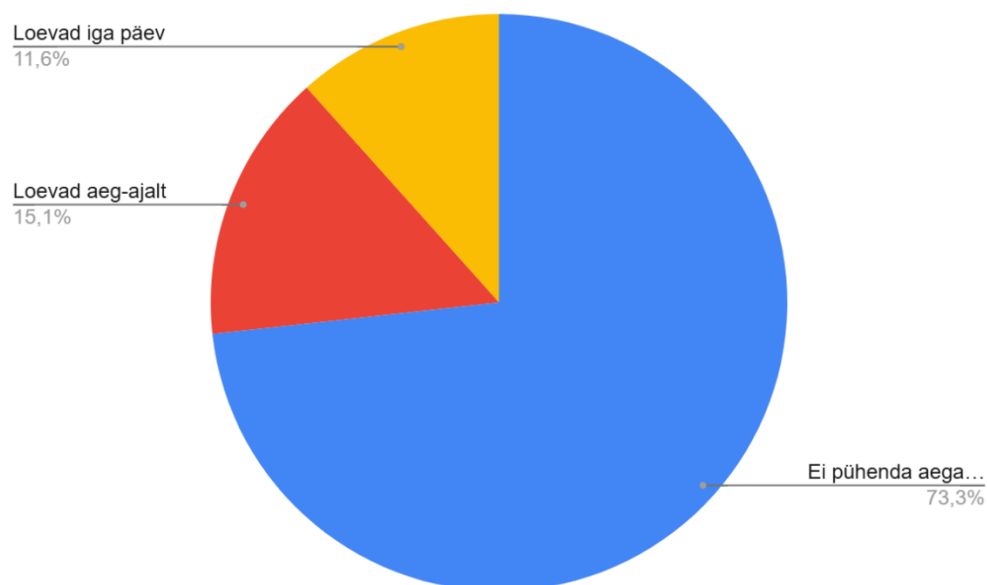
4.1. Venekeelsete laste vanemate toetus kodusele lugemisharjumusele eesti keeles

lapsevanemate toetus laste lugemisharjumustekujundamisel on eriti oluline olukordades, kus laps õpib teist keelt, näiteks eesti keelt venekeelses keskkonnas. Erinevate uuringute kohaselt on laste keeleline areng tihedalt seotud nende vanemate aktiivse osalusega ja koduste lugemisharjumustega (Baker, 2011). Kui vanemad loevad lastele eestikeelseid raamatuid, siis lastel areneb mitte ainult sõnavara, vaid ka keelekasutus ja teksist arusaamine.

Uuringu käigus kogutud andmed lasteaia Päikseke kotha näitavad, et enamik vanemaid ei loe oma lastele üldse eestikeelseid raamatuid.

Küsitletud lapsevanematest 25 ehk 63% vastas, et nad ei pühenda aega eesti keeles lugemisele. See tulemus näitab, et kodune lugemiskeskond võib olla piiratud, mis omakorda võib mõjutada laste eesti keele arengu võimalusi.

Viis lapsevanemat (u 13%vastanutest), et nad loevad aeg-ajalt lastele eestikeelseid raamatuid. See tähendab, et kuigi mõned vanemad püüavad luua lugemispraktikaid, ei ole see piisavalt regulaarne, et toetada laste eesti keele arengut vajalikul määral. Ainult neli lapsevanemat (umbes 10%) märkis, et nad loevad oma lastele iga päev eestikeelseid raamatuid. See on murettekitav, arvestades, et regulaarne lugemine on seotud laste keele ja sõnavara arenguga.

Joonis 5. Kodus lapsele eestikeelsete raamatute lugemine. Autori koostatud.

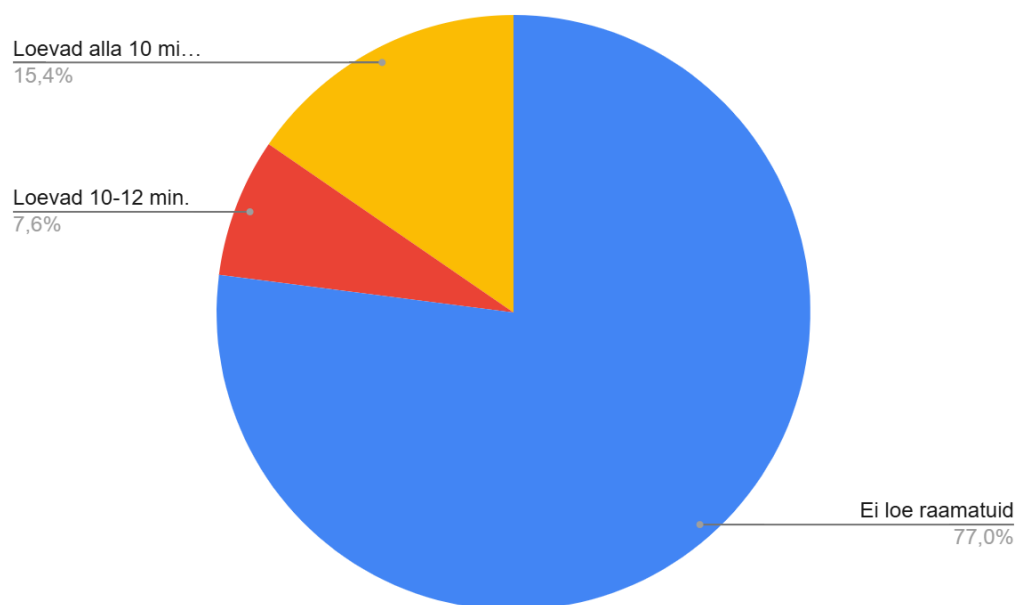
Need tulemused toovad esile asjaolu, et lapsevanemate harjumused raamatute lugemisel - vajavad edasist tähelepanu ja tuge. Vanemate vähene osalus lastele eesti keeles lugemises võib tekitada barjääre laste keelelises arengus, eriti kui nad kasvavad venekeelses keskkonnas.

Küsimusele „Kui kaua te tavaliselt loete lapsele eestikeelseid raamatuid?“ saadud vastuste põhjal selgus, et enamik vanematest ei loe lastele eestikeelseid raamatuid. Tulemused näitavad, et 71,4% lapsevanemaid ei loe oma lastele üldse eestikeelseid raamatuid. See näitaja viitab sellele, et kodune eestikeelne lugemiskeskkond on väga piiratud. Uuringud on korduvalt näidanud, et lapsevanemate aktiivne osalemine lugemisessprotsessis mõjutab positiivselt laste keelelist arengut, sealhulgas laste sõnavara ja tekstimõistmist (Baker, 2011). Kui kodus puudub eestikeelne lugemiskeskkond, võib see oluliselt vähendada laste kokkupuudet eesti keelega, eriti kui seda keelt kasutatakse peamiselt vaid lasteaias.

Väike osa vanematest loeb lastele 10–20 minutit: 14,3% lapsevanematest pühendab oma lastele 10–20 minutit eestikeelsete raamatute lugemiseks. Kuigi seda aega võib pidada kasulikuks keele arendamise seisukohalt, ei ole see piisav, et tagada optimaalne keeleline areng. Regulaarsel ja struktureeritud lugemisharjumusel on oluline roll laste keeleõppes, eriti kui tegu on teise keelega, mida kodus tavaliselt ei kasutata (Cummins, 2000). Seega, kui vanemad loevad lastele eesti keeles vaid episoodiliselt, võib keele omandamine olla aeglasem ja vähem tõhus.

Sillamäe lasteaia Päikseke lugemistegevuste ja laste raamatu-eelistuste mõju lugemishuvi ning keele arengule

Lapsevanematest 7,1% loeb lastele eestikeelseid raamatuid alla 10 minuti päevas. Kuigi igasugune lugemine on keele arendamiseks kasulik, näitavad uuringud, et lühiajalised ja ebaregulaarsed lugemissessioonid ei paku piisavalt süvendatud keelelist kokkupuudet, mis on vaja teise keele omandamiseks (Dickinson & Tabors, 2001). Teine keel vajab rohkem toetust ja järjepidevust, et lapsed saaksid keeleliselt areneda ja keelt aktiivselt kasutada.

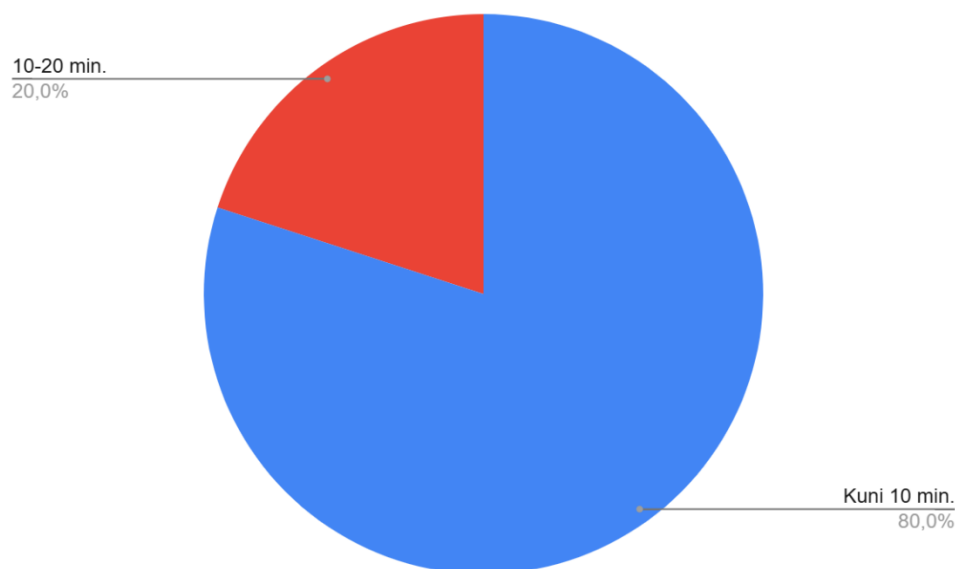

Joonis 6. Lapsele eestikeelse raamatu lugemise kestus. Autori koostatud

4.1.1. Õpetajate toetus venekeelse lapse lugemisharjumusele eesti keeles

Lapsevanemate ja õpetajate vastused küsimustele lugemisharjumuste kohta viitavad suurtele erinevustele koduse ja lasteaia lugemiskeskonna vahel, mis mõjutavad oluliselt laste eesti keele omandamist.

Küsimusele raamatutele pühendamise ajast lasteaias – vastas 80% õpetajatest, nad loevad raamatuid ette kuni 10 minutit, 20% loeb raamatuid 10-20 minutit. Ükski õpetaja ei loe lastele raamatuid rohkem kui 20 minutit. See näitab, et õpetajad eelistavad lühikesi lugemissessioone, mis võib piirduda kiirete ülevaadete ja lühikeste lugudega. Lühikesed lugemissessioonid võivad siiski piirata laste võimalust süveneda lugude sisusse ja arendada keeleoskust, kuna teooriad rõhutavad, et pikemad ja järjepidevamad lugemisseansid on tõhusamad laste keele arendamisel (Dickinson & Tabors, 2001; Mol & Bus, 2011). Õpetajate roll on seetõttu eriti tähtis, kuna laste kodune kokkupuude eesti keelega on sageli piiratud, ja seetõttu on vaja, et lugemine lasteaia keskkonnas oleks intensiivsem ja sisukam.

Joonis 7. Lastele raamatute ette lugemise aeg. Autori koostatud.

4.2. Laste raamatueelistused

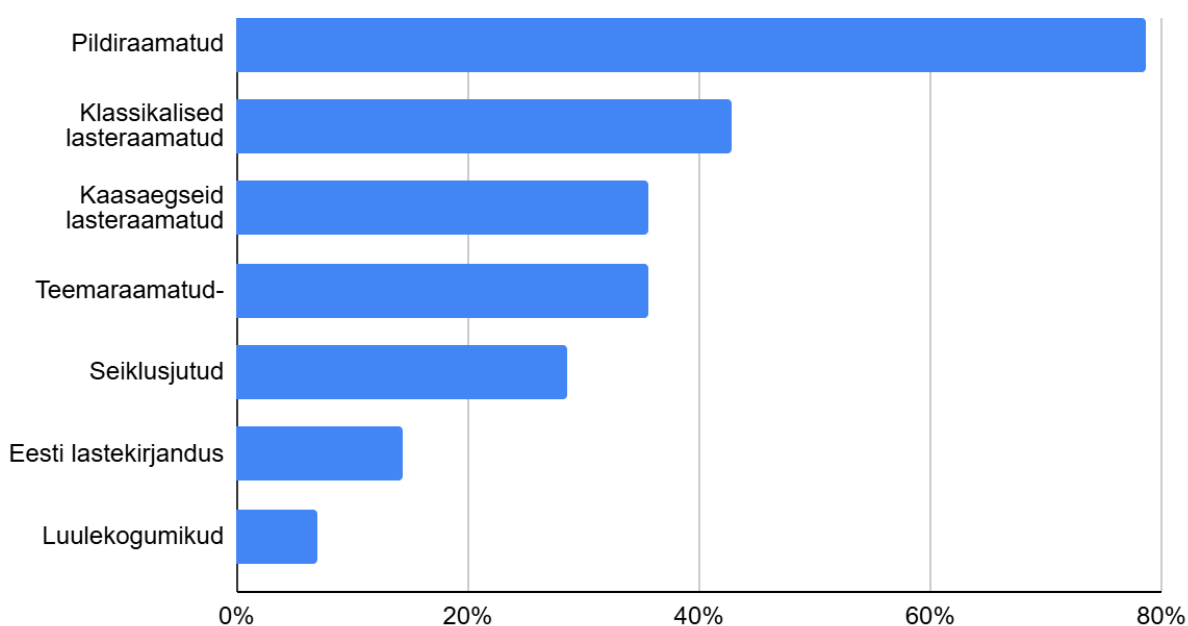
Küsimusele millised raamatud teie lapsele kõige rohkem meeldivad, antud vastused näitavad laste raamatueelistuste mitmekesisust ja erinevaid žanre, mis pakuvad neile huvi (joonis 8). Laste esimeseks eelistuseks on pildiraamatud, kuna 78,6% lapsevanematest märkis, et nende lastele meeldivad just need raamatud. See näitab, et visuaalne aspekt on laste lugemishuvi ja -naudingute seisukohalt äärmiselt oluline. Pildiraamatud aitavad arendada laste visuaalset mõistmist ja loovust, olles sageli esimesed raamatud, millega lapsed tutvuvad (Makin, 2006). Teiseks valis 42,9% lapsevanematest klassikalised lasteraamatud, sealhulgas muinasjutud. Muinasjutud on ajatud lood, mis edastavad väärtusi ja õpetusi ning aitab lastel mõista maailma, arendada empaatiat ja moraaltunnet (Brunvand, 2012). Kaasaegseid lasteraamatuid eelistab 35,7% lastest. Tänapäevane lastekirjandus pakub värsked ja aktuaalseid teemasid, mis on laste igapäevaeluga seotud ning aitavad neil luua sidet oma kogemustega. Samuti märkis 35,7% vastanutest, et nende lastele meeldivad teemaraamatud, mis käsitlevad loodusteemasid, loomi ja teadust. Need raamatud arendavad laste uudishimu ja teadmisi ümbritseva maailma kohta, aidates kujundada nende teadlikkust keskkonnast ja teaduse põhimõtetest (Fisher ja Frey, 2014).

Sillamäe lasteaia Päikseke lugemistegevuste ja laste raamatu-eelistuste mõju lugemishuvi ning keele arengule

Seiklusjutte on valinud 28,6% lastest. Seikluslood pakuvad lastele põnevust ja võimalust põgeneda igapäevaelu rutiinist, toetades nende fantaasiat ja loomingulisust.

Eesti lastekirjandust eelistab vaid 14,3% lastest. See võib viidata sellele, et eesti keele õppimisel on vaja rohkem tuge ja toetust, et lapsed saaksid tutvuda eesti kirjanduse ja kultuuriga (Baker, 2011).

Luulekogumikud on ainsad, kus 7,1% vastanud vanematest leidis, et nende lastele meeldivad need raamatud. See näitab, et luule võib laste seas olla vähem populaarne, ehkki see aitab arendada keelekasutust ja rütmitunnet (Kern, 2010).

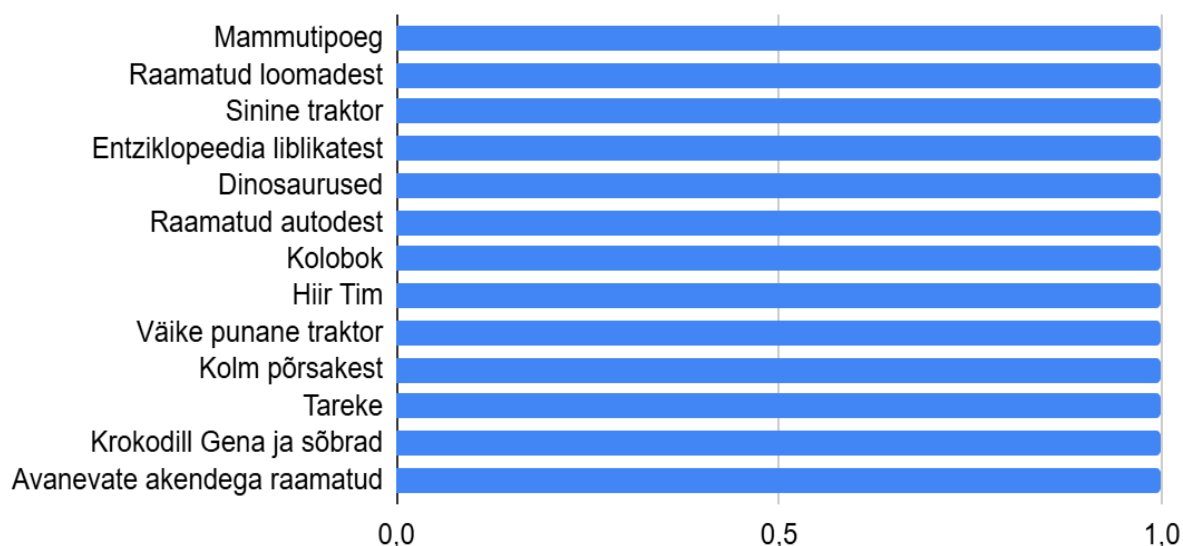

Joonis 8. Laste raamatueelistused. Autori koostatud.

Küsimusele milline raamat või raamatutegelane teie lapsele kõige rohkem meeldib, saadud vastused viitavad mitmekesisele laste lugemiseelistuste spektrile ning erinevatele tegelastele ja raamatutele, mis pakuvad lastele rõõmu ja huvi (joonis 9). Esiteks, loomad on selgelt populaarne teema, mis paistab silma kui üks lemmikuid. Lastele meeldivad raamatud, mis käsitlevad loomi, kuna need pakuvad mitte ainult meelelahutust, vaid ka võimalust õppida loodusest ja erinevatest loomaliikidest. Loomade maailm äratas lastes uudishimu ning aitab neil mõista eluslooduse mitmekesisust.

Mammutipoeg on raamatute tegelane, mida on mainitud vastustes. See viitab sellele, et lapsed on huvitatud unikaalsetest ja fantaasiarikastest tegelastest, mis aitavad neil seigelda kujutlusvõime

Sillamäe lasteaia Päikseke lugemistegevuste ja laste raamatu-eelistuste mõju lugemishuvi ning keele arengule maailmas. Mammutipoja seiklused võivad pakkuda lastele põnevust ja avastamisrõõmu. Raamatud nagu „Sinine traktor“ ja raamatud liblikatest ja dinosaurustest näitavad laste huvi konkreetsete teemade vastu. Traktorid ja muud masinad võivad äratada laste huvi tehnika ja tehnoloogia vastu, samas kui raamatud liblikatest ja dinosaurustest arendavad laste teadlikkust looduse ja teaduse teemadel, tuues esile huvi uurimise ja õppimise vastu. Vastustes on samuti märgitud, et mõnel lapsel ei ole kindlat lemmikut, vaid nad naudivad erinevaid raamatuid ja tegelasi. See näitab, et laste lugemishuvi on mitmekesine ja varieeruv, mis toetab erinevate žanrite ja lugemiskogemuste avastamist. Kakuke ja Hiir Tim on klassikalised tegelased, mis on tuntud muinasjuttudest ja lasteraamatutest. Nende populaarsus viitab sellele, et klassikalised lood ja tegelased suudavad lapsi köita ning õpetada neile väärtusi ja moraalitunnet. Sageli on mainitud, et laste seas on populaarne väike punane traktor. See võib olla seotud laste huviga farmielu ja loomade vastu, andes neile võimaluse saada teada midagi uut põllumajanduse ja looduse kohta. Muinasjutud, nagu "Kolm pörsakest", "Tare-tareke" ning "Krokodill Gena ja sõbrad", on samuti laste seas armastatud. Need lood, mis on ajatud ja täis õpetlikke momente, aitavad lastel mõista keerulisi teemasid, nagu sõprus, koostöö ja lahenduste leidmine. Laste seas on populaarsed ka avanevate akendega raamatud ning mõistatuste ja lihtsate ülesannetega raamatud. Need raamatud pakuvad lastele interaktiivset lugemiskogemust, stimuleerides nende huvi ja aktiivset osalemist lugemisprotsessis. Interaktiivne lugemine aitab arendada laste probleemi lahendamisoskusi ja loovust, mis on olulised nende arengus (Hirsh-Pasek jt, 2015).

Joonis 9. Lemmikraamat või raamatutegelane. Autori koostatud.

4.3. Lasteaias kasutatavad raamatud laste lugemisharjumuse arendamisel

Õpetajate vastused küsimusele, milliseid raamatuid nad lastele sagedamini ette loevad, näitavad õpetajate eelistusi ja suundi laste lugemiskeskkonnas - (joonis 10).

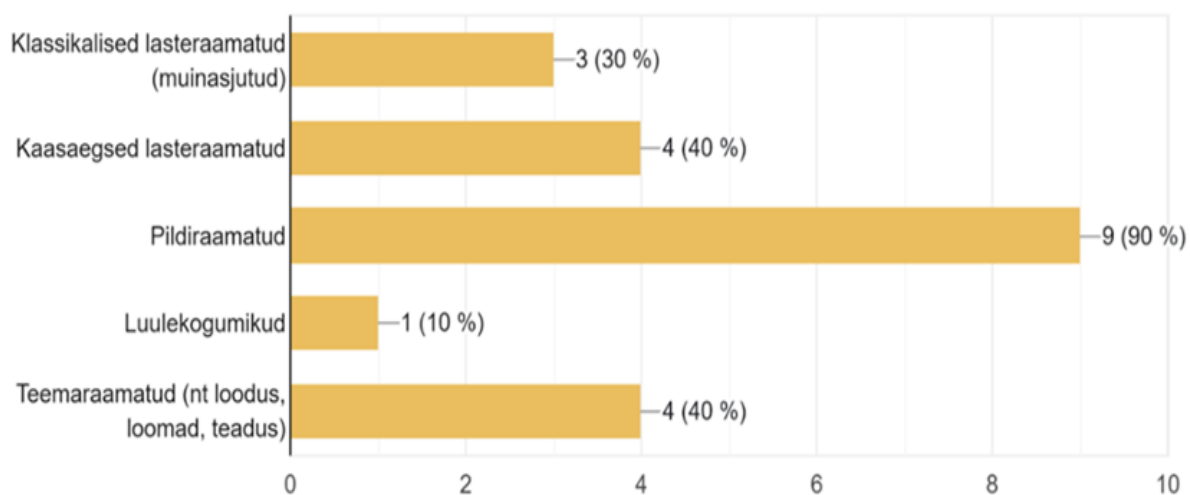
Pildiraamatuid loetakse kõige sagedamini, moodustades vastustest 90%. See näitab, et õpetajad peavad pildiraamatute kasutamist lasteaias väga oluliseks, kuna need raamatud toetavad laste visuaalset mõistmist ja loovust. Pildiraamatud pakuvad sageli interaktiivset lugemiskogemust ning aitavad arendada laste keeleoskust ja sõnavara, olles samal ajal ka visuaalselt köitvad. Uuringud on näidanud, et pildiraamatud aitavad lapsi kaasata ja huvi äratada lugemise vastu, mistõttu on need eriti tõhusad noorematele lastele (Makin, 2006).

Kaasaegsed lasteraamatud on järgmine populaarne kategooria, mida märkis 40% õpetajatest. See näitab, et õpetajad püüavad tutvustada lastele teoseid, mis käsitlevad tänapäeva teemasid ja väärtusi. Need raamatud võivad sisaldada mitmekesiseid karaktereid ja teemade käsitlemist, mis aitavad lastel paremini suhestuda lugemisega ja mõista ümbritsevat maailma.

Teemaraamatud (nt loodus, loomad, teadus) on samuti 40% õpetajate seas populaarsed. Need raamatud on väärtuslikud, kuna aitavad lastel omandada teadmisi loodusest ja teadusest ning arendavad nende uudishimu. Teemaraamatud pakuvad võimalusi aruteludeks ja uurimiseks, mis on oluline laste kriitilise mõtlemise ja analüütiliste oskuste arendamisel.

Küsimustiku vastustest ilmnes, et 30% lastest eelistab muinasjutte. Kuigi need raamatud on endiselt populaarsed, ei ole need lasteaias nii sagedased valikud kui pildiraamatud ja kaasaegsed teosed. Klassikalised muinasjutud on ajatud lood, mis sisaldavad väärtusi ja õpetusi, kuid nende lugemispraktika võib jääda vähem sagedaseks, kuna õpetajad valivad tihti visuaalselt rikkamaid ja interaktiivsemaid teoseid.

Luulekogumikke ette lugemiseks valib vaid 10% vastanutest, mis näitab, et need raamatud ei ole lasteaias laialdaselt kasutusel. See võib viidata sellele, et õpetajad võivad pidada luulet lastele vähem atraktiivseks võrreldes teiste raamatutega. Samuti võib see tähendada, et luule esitlemine vajab erilisi lähenemisviise, et lapsi kaasata ja huvi tekitada.

Joonis 10. Õpetajate raamatueelistused laste lugemisharjumuse arendamisel. Autori koostatud.

Vastused küsimusele, milliste eesti autorite raamatuid õpetajad eelistavad lugeda lastele lasteaiaas, näitavad selgelt, millised kirjanikud on laste seas populaarsemad ja millised vähem tuntud (joonis 11).

Eno Raud on selgelt kõige populaarsem autor (100% vastanutest). See näitab, et Enno Raud on laste seas eriti tuntud ja armastatud, mille põhjuseks võivad olla tema lood, mis on harivalt meelelahutuslikud ning hõlmavad tihti toredaid ja õpetlikke elemente. Raud on ka autor, kelle teoseid on sageli lasteaiaas ette loetud, mistõttu on tema populaarsus loogiline (Haar, 2007).

Oskar Lutsu lugusid eelistab lastele lugeda 66,7% küsitatud õpetajatest. Luts on tuntud oma huumori ja karakterite poolest, mis pakuvad lastele mõnusat lugemiskogemust ning aitavad arendada nende keeleoskust ja empaatiat.

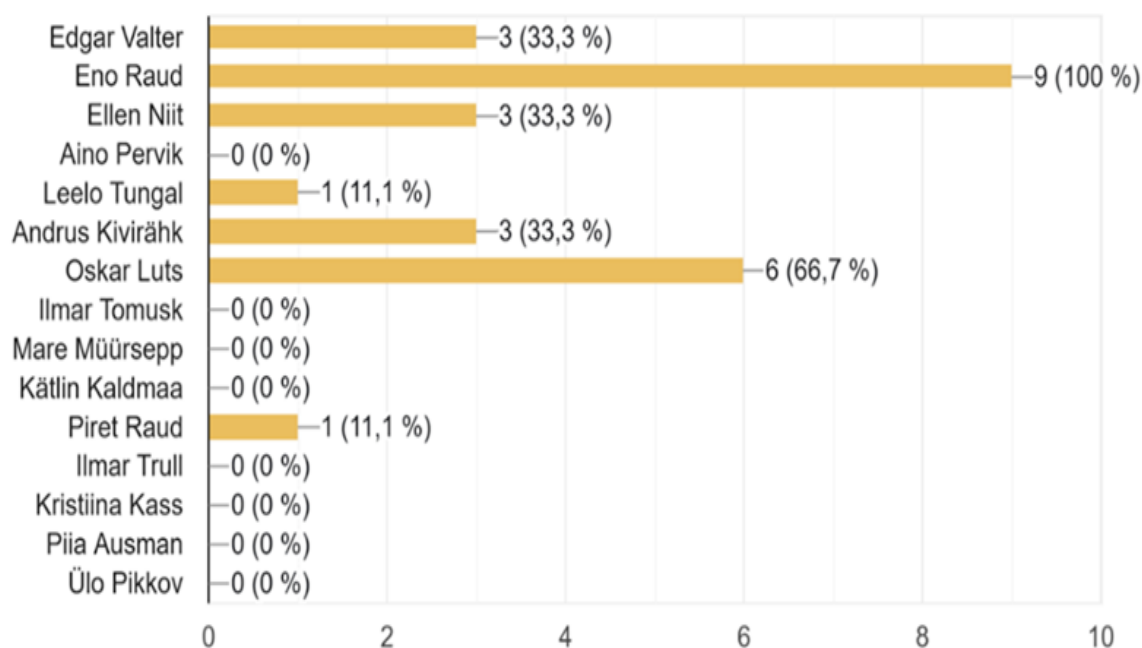
Edgar Valter, Ellen Niit ja Andrus Kivirähk on eelistatud autorid 33,3% vastanute seas. Need autorid meelitavad samuti noori lugejaid oma loominguga. Edgar Valter on meelde jääv oma lasteraamatute ja illustratsioonide poolest, mis muudavad tema teosed visuaalselt köitvaks. Ellen Niidu jutustused ja luuletused aitavad lastel mõista ning kogeda erinevaid emotsioone ja olukordi. Andrus Kivirähk on samuti noorte seas tunnustatud ja tema teosed sisaldavad tihti huumorit ja seiklusi, mis köidavad laste tähelepanu.

Leelo Tungla ja Piret Raua raamatuid kasutab vaid 11,1% vastanutest, mis viitab sellele, et kuigi nad on tuntud lasteraamatute autorid, ei loeta nende teoseid sama palju kui Enno Raua või Oskar

Sillamäe lasteaia Päikseke lugemistegevuste ja laste raamatu-eelistuste mõju lugemishuvi ning keele arengule

Lutsu raamatuid. Leelo Tungal on tuntud oma rikka ja värvika kujunduse poolest, kuid võib-olla ei ole tema lood nii kergesti lastele mõistetavad. Piret Raua populaarseid lasteraamatuid ja noorte kirjandust võiks samuti rohkem lastele lugeda.

Aino Perviku, Mare Mürseppa, Kätlin Kaldmaa, Ilmar Tomuski, Kristiina Kassi, Piia Ausmani ja Ülo Pikkovi teoseid ei kasuta ükski õpetaja (0%) laste lugemisharjumuse kujundamisel. See võib viidata sellele, et nende raamatud ei ole laste seas piisavalt tuntud või populaarsed. See võib olla seotud ka turunduse ja kergesti ligipääsetavate raamatute valikuga, mis piirab laste kokkupuudet nende autoritega.

Joonis 11. Eesti lastekirjanike teoste kasutamine laste lugemisharjumuses kujundamisel. Autori koostatud.

4.4. Laste huvid raamatute valikul ja laste lugemisharjumuse hindamine

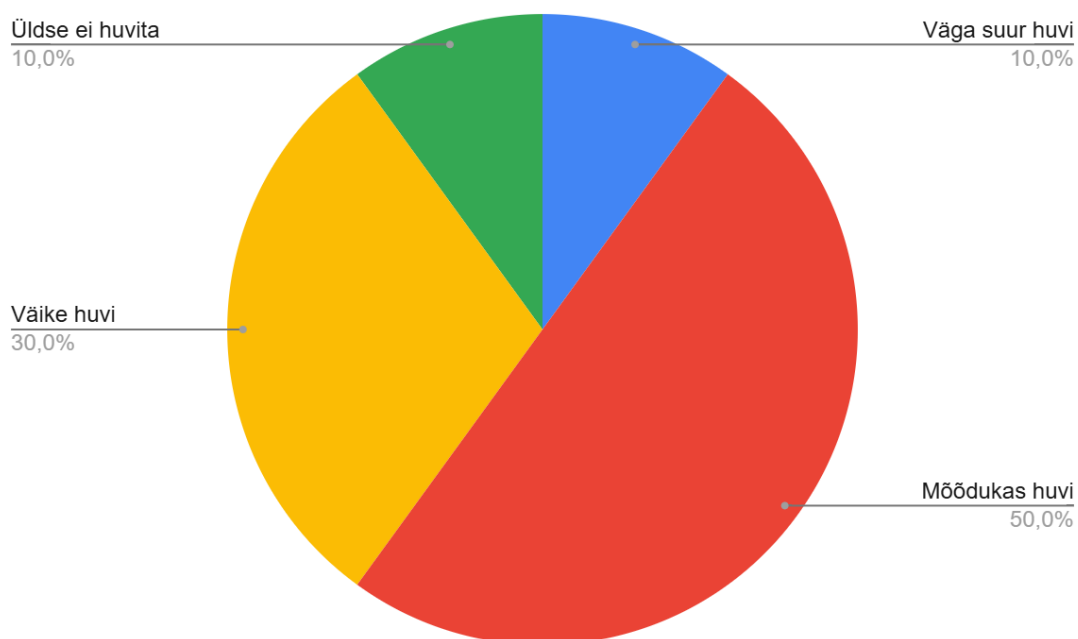
Õpetajate vastused küsimusele raamatute valimise kohta laste huvide arvestamise kontekstis näitavad selgeid suundi ja positiivset lähenemist laste lugemisharjumuse kujundamisel. Vastustest selgub, et 90% õpetajatest vastab "jah, alati", mis viitab sellele, et enamik õpetajaid peab laste huve raamatute valimisel äärmiselt oluliseks. See näitab, et õpetajad on teadlikud laste individuaalsetest eelistustest ja soovivad neid toetada, valides sobivat ja huvitavat lugemisvara. See lähenemine vastab ka kaasaegsetele pedagoogilistele põhimõtetele, mis rõhutavad laste huvide ja vajaduste arvestamist hariduses. Teadusuuringud on näidanud, et laste kaasamine nende enda

Sillamäe lasteaia Päikseke lugemistegevuste ja laste raamatu-eelistuste mõju lugemishuvi ning keele arengule õppimisprotsessi, sealhulgas raamatute valikusse, võib oluliselt suurendada nende motivatsiooni ja huvi lugemise vastu (Guthrie & Wigfield, 2000; Baker, 2011).

Õpetajatest 10% vastas "jah, vahel", mis viitab sellele, et ka nemad on teadlikud laste huvide olulisusest, kuid nende praktika ei ole alati järjekindel. See võib tuleneda erinevatest teguritest, sealhulgas ajapuudusest, raamatute valiku piiratudusest või teiste kohustuste hulgast, mis võivad mõjutada raamatute valimise protsessi.

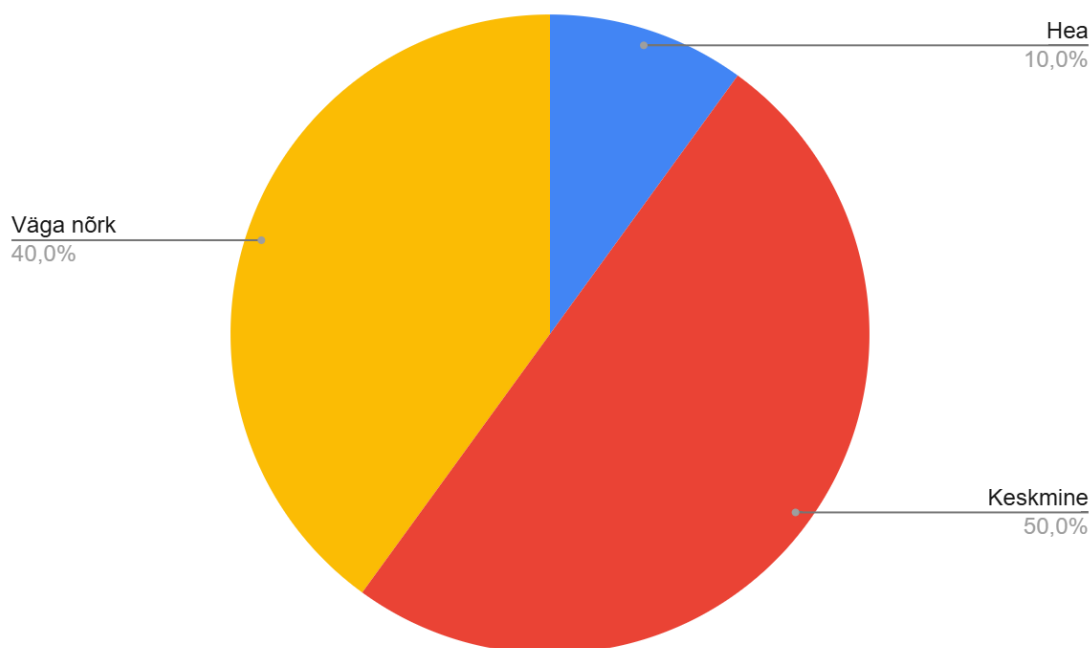
Ei ole ühtegi vastust kategooriates "harva" või "ei", millest võib järeldada, et õpetajad on üldiselt ühel meelel laste huvide arvestamise olulisuses. See näitab, et raamatute valimine ei ole õpetajate seas vaid juhuslik tegevus, vaid arvestatakse lapsi ja nende individuaalseid eelistusi.

Õpetajate hinnang laste huvile raamatute lugemise vastu toovad esile mitmekesise pildi laste lugemishuvist. Vastustest selgub, et 50% õpetajatest hindab laste huvi raamatute lugemise vastu mõõdukaks (joonis 12). Seega pooled õpetajatest tunnevad, et lapsed on üldiselt huvitatud lugemisest, kuid mitte nii intensiivselt, et see võiks olla nende peamine tegevusala. 30% õpetajatest märkis, et laste huvi lugemise vastu on väike. See tulemus võib viidata sellele, et mitte kõik lapsed ei ole lugemisega sama seotud ning võib esineda mitmeid tegureid, mis mõjutavad laste huvi lugemise vastu, sealhulgas raamatute valik, lugemiskeskond ja individuaalsed eelistused. On oluline märkida, et laste huvi lugemise vastu võib varieeruda ja sõltuda paljuski ka nende vanematest ja kodusest keskkonnast, kus lugemine toimub (Baker, 2011). Õpetajatest 10% hindas laste huvi raamatute lugemise vastu üldse olematuks. See näitab, et on ka lapsi, kellel ei ole lugemise vastu mingit huvi, mis võib olla murettekitav, arvestades lugemise tähtsust keele ja arusaamise arengus. Samuti 10% õpetajatest märkis, et lapsed on väga huvitatud lugemisest. Kuigi niisuguste laste osakaal on väike, võib järeldada, et mõned lapsed on innukad lugejad, kes nautivad lugemist ja on avatud uutele teadmistele. Need lapsed võivad vajada rohkem toetust ja julgustust, et säilitada oma lugemishuvi ning avastada erinevaid lugemisvõimalusi.

Joonis 12. Laste lugemishuvi õpetajate hinnangul. Autori koostatud.

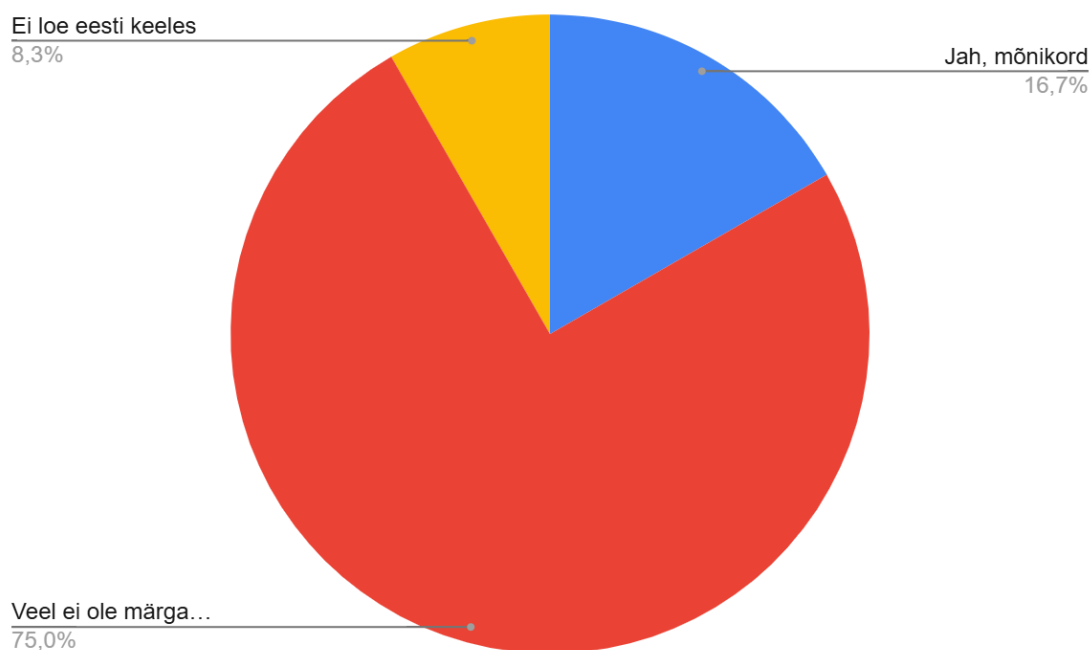
Õpetajate hinnang laste sõnavara tasemele näitab olulisi seoseid laste lugemishuvi ja keele arengu vahel (joonis 13). 50% õpetajatest hindab laste sõnavara taset keskmiseks, samas kui 40% peab seda väga nõrgaks. Ainult 10% õpetajatest hindas laste sõnavara taset heaks ja keegi ei andnud hinnangut väga hea. Nende tulemuste kontekstis on huvitav võrrelda õpetajate hinnanguid laste lugemishuvi kohta, kus 50% õpetajatest märkis, et lastel on mõõdukas huvi raamatute lugemise vastu, samas kui 30% leidis, et huvi on väike. Need numbrid näitavad, et paljud lapsed ei pruugi olla piisavalt motiveeritud lugema, mis omakorda võib mõjutada nende sõnavara arengut. Eraldi tähelepanu väärib seos laste lugemishuvi ja sõnavara taseme vahel. Madal lugemishuvi, mida märkis 30% õpetajatest, võib otseselt seotud olla laste nõrga sõnavara tasemega, mida toob välja 40% õpetajatest, kes hindavad laste sõnavara taset väga nõrgaks. Sõnavara on kriitilise tähtsusega, et lapsed saaksid lugeda ja mõista erinevaid tekste. Kui lapsed ei loe aktiivselt, ei arene nende sõnavara piisavalt, mis võib omakorda vähendada nende huvi lugemise vastu. Teoreetiliselt on lugemine ja sõnavara areng omavahel tihedalt seotud. Uuringud on näidanud, et regulaarne lugemine aitab oluliselt suurendada laste sõnavara ja keelekasutust (Baker, 2011). Kui õpetajad näevad, et laste sõnavara on keskmine või nõrk, on nad ilmselt vähem motiveeritud lugemisseansse korraldama. Seega on oluline, et õpetajad arendaksid laste lugemishuvi, et aidata kaasa nende sõnavara ja keeleoskuse arengule.

Joonis 13. Laste sõnavara arengu tase rühmas. Autori koostatud.

Küsimuse, kas olete märganud, et pärast eesti keeles raamatu lugemist hakkas teie laps tihedamini kasutama eesti keeles sõnu või fraase, vastustest ilmnes, kuidas kodused lugemisharjumused mõjutavad laste keelekasutust. Uuringu tulemused toovad esile vanemate arusaama ja kogemuste mitmekesisuse, mis omakorda peegeldab laste keele arengu erinevaid aspekte. 64,3% vanematest märkis, et nad ei ole veel märganud muutusi oma laste eestikeelses sõnavaras pärast eestikeelsete raamatute lugemist. See näitaja võib viidata mitmele tegurile. Esiteks, lapsed võivad vajada rohkem aega, et omandada uusi sõnu ja väljendeid, mis nõuab regulaarsust ja järjepidevust lugemises. Samuti on võimalik, et vanemad ei pööra piisavalt tähelepanu oma laste keelekasutusele ning seetõttu ei märka nad muutusi. 7,1% vanematest vastas, et nad ei loe eesti keeles raamatuid, mis omakorda mõjutab laste keeleoskust ja sõnavara omandamist. See näitaja osutab koduse lugemiskeskonna piirangutele, mis võivad tõsiselt mõjutada laste eesti keele arengut. Ilma regulaarse kokkupuuteta eesti keele lugemismaterjalidega on laste võimalused uusi sõnu õppida ja neid igapäevaelus rakendada piiratud.

14,3% vanematest märkis, et nad on mõnikord täheldanud, et nende laps hakkab pärast eestikeelsete raamatute lugemist sagedamini kasutama eestikeelseid sõnu või väljendeid. See positiivne tagasiside näitab, et vähemalt osade laste puhul on lugemine aidanud keelekasutust rikastada. Siiski, kuna see osakaal muutustest on suhteliselt väike, ei anna see märku laiemast trendist, et lugemine oleks muutnud laste keelekasutust.

Joonis 14. Vanemate tähelepanekud laste keelekasutuse muutustest pärast eestikeelsete raamatute lugemist. Autori koostatud.

Küsimusele kas teie lapsel on raskusi kuuldu mõistmise ja loo ümberjutustamisega eesti keeles, millele vanemad vastasid, on oluline laste keelelise arengu ja kuulamisoskuste hindamiseks. Tulemused toovad esile murettekitava olukorra laste keele arengus ja nende võimetes mõista eesti keeles edastatud teavet. 81,8% vanematest vastas, et nende lapsel on sageli raskusi kuuldu arusaamisega või loo ümberjutustamisega. Seega enamik lapsi, kelle vanemad nii vastasid, võivad seista silmitsi tõsiste keeleliste väljakutsetega. Oluline on märkida, et selline olukord võib mõjutada laste enesehinnangut, suhtlemisoskusi ja üldist enesetunnet. Raskused kuulmise ja tekstist arusaamisega võivad tuleneda vähesest keelepraktikast kodus, ebapiisavast kokkupuutest eestikeelsete lugemismaterjalidega ning vähesest julgustusest eesti keeles suhtlemisel. 18,2% vanematest märkis, et nende lapsel on mõnikord raskusi. See näitab, et osadel lastel võivad olla perioodilised probleemid, mis võivad olla seotud näiteks uute sõnade ja fraaside õppimisega või konteksti mõistmisega. See toob välja asjaolu, et lisaks harjumustele on lapse individuaalne areng ja isiksus olulised aspektid, mis mõjutavad nende arusaamist ja keelekasutust. Ükski vanem ei vastanud, et nende lapsel poleks üldse raskusi, mis näitab, et igas vanuses lastel esineb teatud määral keelelisi väljakutseid. See on tähelepanuväärne, kuna võib teha järelduse, et laste eesti keele oskus vajab suuremat tähelepanu ja toetust, et nad saaksid neid raskusi ületada.

Sillamäe lasteaia Päikseke lugemistegevuste ja laste raamatu-eelistuste mõju lugemishuvi ning keele arengule

Vastused küsimusele raamatute lugemise mõju kohta laste eestikeelsele sõnavarale on kriitilise tähtsustega, et mõista, kui tõhusalt toetab lugemine laste keele arengut. 63,6% vanematest vastas, et nad ei ole märganud raamatute lugemise mõju oma lapse eestikeelse sõnavara arengule. See näitaja võib viidata mitmetele probleemidele. Esiteks võib see näidata, et kodune lugemiskeskond on piiratud, mis võib takistada laste keele arendamist. Kui vanemad ei loe oma lastele sageli eesti keeles, ei pruugi lapsed omandada vajalikku sõnavara ja keelekasutust, mis on vajalik nende edasiseks arenguks. Samuti võib olla, et vanemad ei ole teadlikud lugemise kasulikkusest keeleõppes, mis võib vähendada nende motivatsiooni raamatute lugemiseks. 27,3% vanematest väljendas, et raamatute lugemine on ilmselgelt aidanud nende lapsel eestikeelset sõnavara arendada. Saadud tulemus osutab, et mõned pered on teadlikud lugemise positiivsest mõjust, mis viitab sellele, et nad võivad olla pühendunud regulaarsele lugemisele ja lastele eestikeelsete tekstide tutvustamisele. Selline suhtumine on julgustav, kuna see näitab, et teadlikkus ja aktiivne osalus kodus võivad oluliselt mõjutada laste keele arengut. 9,1% vanematest märkis, et nad on märganud sõnavara arengut, kuid ainult natuke. Seega ilmneb, et mõnede laste puhul võib lugemine siiski omada mingit mõju, kuid see ei ole piisav, et neid keeleliselt täielikult toetada. See võib viidata vajadusele intensiivsemate lugemispraktikate järele, et tagada laste keele arengu edendamine.

4.5. Spetsiaalsete meetodite kasutamine laste sõnavara arendamisel lugemise ajal

Küsimusele, kas õpetajad kasutavad lugemise ajal sõnavara arendamiseks spetsiaalseid meetodeid, vastas kuus õpetajat kümnest positiivselt. Vastustest järeldub, et enamik õpetajaid tunnustab sõnavara arendamise tähtsust ja püüab teadlikult rakendada erinevaid tehnikaid, et toetada laste keelelist arengut. Uuringud näitavad, et aktiivne sõnavara arendamine on seotud laste keelekasutuse ja arusaamise paranemisega (Baker, 2011).

Kuigi 60% õpetajatest rakendab spetsiaalseid meetodeid, siis 40% õpetajatest ei kasuta neid tehnikaid ning on arvamusel, et sõnavara arendamine võib toimuda ka muude tegevuste kaudu. See võib viidata vajadusele suurendada teadlikkust ja koolitust nende õpetajate seas, et nad tunneksid rohkem enesekindlust ning omandaksid oskusi kasutada erinevaid meetodeid laste sõnavara arendamiseks. Ajakirjanduses on tõdetud, et erinäoliste lähenemisviiside, sealhulgas visuaalsete ja kuulmisstiimulite kasutamine toob sageli kaasa laste parema arusaamise ja huvi lugemise vastu (Roskos *et al.*, 2009).

Sillamäe lasteaia Päikseke lugemistegevuste ja laste raamatu-eelistuste mõju lugemishuvi ning keele arengule

Mõned õpetajad on rõhutanud, et nad kasutavad lihtsustatud tekste ja esitavad palju pilte. See meetod on tõhus, kuna lihtsustatud tekstid on kohandatud laste keeleoskuse tasemele, muutes lugemise arusaadavamaks ja kergemini jälgitavaks. Visuaalsed abivahendid, nagu pildid, aitavad lastel luua seoseid uute sõnade ja nende tähenduste vahel, toetades seeläbi sõnavara omandamist (Gough & Tunmer, 1986). Uuringud näitavad, et visuaalsed elemendid aitavad lastel paremini meelde jätta ja mõista loetud sisu, mis on eriti oluline keele õppe kontekstis, kus laps võib olla uue keele omandamisel.

Mõned õpetajad jutustavad ise ja näitavad pilte. See meetod toetab laste keelelist arengut aktiivse osalemise kaudu ja stimuleerib laste kujutlusvõimet. Jutustamine võimaldab õpetajal luua dialooge ja interaktsioone lastega, mis on keele õppimise seisukohalt ülioluline. Samuti arendab see laste kuulamisoskust ja aitab neil samal ajal harjuda eesti keele kõlaga, mis on oluline, kui lapsed õpivad teist keelt. Kordamine on veel üks tõhus meetod, mida õpetajad rakendavad. Sõnade kordamine aitab lastel kinnistada uusi sõnu ja väljendeid, mis omakorda toetab nende keele arendamist. Kordamine tugevdab mälu ja aitab lastel mõista sõnade tähendust ja kasutust kontekstis. Uuringud on näidanud, et korduvad harjutused on efektiivne viis sõnavara arendamiseks ja keele õppimise toetamiseks (Nation, 2001).

4.6. Lasteaiaõpetajate koostöö ja suhtlemine lapsevanematega laste lugemishuvi arendamisel

Lasteaiaõpetajatega suhtlemine lapse lugemisharjumuste ja raamatute valiku osas on lapsevanemate ja õpetajate koostöö oluline aspekt. Analüüsidest vastuseid küsimusele, kui tihti suhtlevad lapsevanemad õpetajatega oma lapse lugemisharjumuste kujundamisel ja raamatute valikul, ilmnevad olulised erinevused.

Vastustest selgub, et 71,4% vanematest ei suhtle õpetajatega sellel teemal üldse. See viitab sellele, et paljud lapsevanemad ei pea vajalikuks arutada õpetajatega oma lapse lugemisharjumusi ega raamatute valikut, sealhulgas eestikeelse kirjanduse valikut. Selline vähene suhtlemine võib piirata vanemate teadlikkust ja võimalusi toetada oma laste keelelist arengut, mis on eriti oluline teise keele õppimisel. Teiselt poolt, 14,3% vanematest vastas, et nad suhtlevad õpetajatega mõnikord. See näitab, et mõned vanemad tunnistavad suhtlemise tähtsust, kuid mitte piisavas mahus, et tagada pidev toetus laste lugemisharjumustele. Ainult 7,1% vanematest suhtleb õpetajatega sageli, mis viitab sellele, et ainult vähesed vanemad on aktiivselt kaasatud oma laste lugemisharjumuste arendamisse. Vanemate ja õpetajate vahelise suhtluse puudumine võib negatiivselt mõjutada laste keele arengu võimalusi, eriti kui kodune keskkond ei toeta lugemist. Uuringud on näidanud, et

Sillamäe lasteaia Päikseke lugemistegevuste ja laste raamatu-eelistuste mõju lugemishuvi ning keele arengule regulaarne suhtlemine lapsevanemate ja õpetajate vahel võib aidata kaasa laste keeleliste oskuste arengule, luues toetava keskkonna, kus lapsed saavad uurida ja arendada oma lugemishuvi (Baker, 2011; Cummins, 2000).

Järgnevas analüüsis käsitletakse õpetajate vastuseid küsimusele, kas nad julgustavad lapsevanemaid kodus lastele raamatuid lugema. Tulemused näitavad, et 80% õpetajatest vastas, et nad julgustavad lapsevanemaid lastele raamatute lugemisel, samas kui 20% õpetajatest ei tee seda. Seega võib järeldada, et enamik õpetajatest mõistab raamatute lugemise tähtsust laste keelelise ja kognitiivse arengu toetamisel. Raamatute lugemine kodus on oluline mitte ainult laste sõnavara arendamise, vaid ka nende arusaamise ja suhtlemisoskus arendamise seisukohalt. Teooriate kohaselt, mis käsitlevad keele arengu ja lugemisharjumuste seoseid, on kodune lugemine eriti kasulik laste jaoks, kes õpivad uut keelt (Baker, 2011; Cummins, 2000). Kuna õpetajad näitavad suurt toetust lapsevanematele, et nad loeksid oma lastele kodus, võib eeldada, et see toetab laste keele arengut ja julgustab peresid aktiivsemalt osalema laste haridustegevustes. Oluline on märkida, et lapsevanemate kaasamine lugemispraktikatesse võib suurendada laste motivatsiooni lugemise ja õppimise vastu ning soodustada perede ja õpetajate vahelist sidet ja suhtlemist.

Analüüsidest õpetajate vastuseid küsimusele koostöö kohta lapsevanematega laste lugemishuvi ja sõnavara arendamiseks, ilmneb, et enamik õpetajatest väärtustab koostööd perede ja haridustöötajate vahel. Regulaarne koostöö (40%) näitab, et õpetajad pühendavad aega ja ressursse laste lugemishuvi edendamisele ning on valmis aktiivselt suhtlema ja koordineerima tegevusi koos lapsevanematega. See lähenemine toetab laste keelelist arengut, pakkudes ühtset ja järjepidevat keskkonda, kus lapsed saavad harjuda eesti keele kasutamisega. Samuti on positiivne, et 50% õpetajatest teeb koostööd lapsevanematega aeg-ajalt. See näitab, et on olemas võimalused edasiseks koostööks ja suhtlemiseks, kuigi see ei pruugi toimuda regulaarselt. Ainult 10% õpetajatest ei tee koostööd lapsevanematega, mis viitab, et enamik õpetajatest mõistab koostöö tähtsust ja soovib panustada laste lugemisharjumuste arendamisse. Üldiselt võib öelda, et õpetajate valmisolek teha koostööd lapsevanematega toetab laste keele arengut ning loob soodsa keskkonna lugemispraktikate arendamiseks, mis on oluline teise keele omandamise puhul (Baker, 2011).

Analüüsidest õpetajate vastuseid küsimusele lugemise suurendamise ettepanekute kohta lasteaia tegevustes, selgub, et nad keskenduvad laste eesti keele arengu toetamisele ja lugemiskogemuse rikastamisele mitmete praktiliste lähenemisviisidega. Esiteks, soovitus kasutada lihtsamaid lugusid, mis sobivad laste keele tasemele, näitab õpetajate teadlikkust laste eesti keele arengust ja vajadusest valida sisu, mis on lastele arusaadav. Lihtsamate tekstide valimine võib suurendada laste huvi ja mõistmist, mis on oluline, et luua positiivne lugemiskogemus (Baker, 2011). Teiseks, igapäevase lugemistraditsiooni loomine ja loetu arutamine on olulised tegevused, mis aitavad

Sillamäe lasteaia Päikseke lugemistegevuste ja laste raamatu-eelistuste mõju lugemishuvi ning keele arengule kinnistada laste arusaamist ja teadmisi. Igapäevane lugemine loob rutiini, mis aitab lastel arendada mitte ainult keeleoskust, vaid ka kuulamis- ja suhtlemisoskust. Erinevate uuringute kohaselt on regulaarne ja struktureeritud lugemine tõhus meetod laste keele arendamiseks (Cummins, 2000). Kolmandaks, interaktiivsete elementide kasutamine raamatutes, näiteks pildid ja küsimused, võib tõhusalt suurendada laste kaasatust ja motivatsiooni lugemise ajal. Interaktiivne lugemine võimaldab lastel aktiivselt osaleda, arutleda ja esitada küsimusi, mis toetab nende keelelist arengut. Lisaks soovitus seostada lugemine teiste mängudega ning külastada raamatuga seotud üritusi näitab õpetajate soovi rikastada laste lugemiskogemust ja laiendada nende silmaringi. Selline lähenemine võib toetada laste loovust ja arendada nende huvi lugemise vastu, muutes selle lõbusamaks ja kaasahaaravamaks (Neuman & Wright, 2014).

KOKKUVÕTE

Lugemisvõimekus on üks olulisemaid tegureid, mis määrab inimese edasise keelelise ja kognitiivse arengu. Laste varajane lugemispraktika ja lugemishuvi arendamine on olulised mitte ainult keele omandamise seisukohalt, vaid ka sotsiaalsete oskuste ja maailmapildi kujunemise protsessis. Eestis on lugemise ja keele arendamise tähtsusele tähelepanu pööratud nii koolisüsteemis kui ka lasteaedades, kuna see on tihedalt seotud laste õpikogemuste ja kultuurilise arengu kvaliteediga. Siiski on suurenenud mure, et lugemishuvi ja keele arendamine lasteaedades, eriti väikelaste seas, võib olla ebapiisav.

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk oli uurida, kuidas Sillamäe lasteaia Päikseke õpetajad ja lapsevanemad lastele raamatuid loevad, milliseid lugemisharjumusi nad järgivad ning kuidas need mõjutavad laste lugemishuvi ja eesti keele arengu taset.

Uurimus keskendub ka eesti keele arendamisele ja koduse ning lasteaia keskkonna seosele, uurides, kuidas raamatute lugemine ja lugemiskeskond mõjutavad laste sõnavara kasvu ja eesti keele oskuse arengut.

Bakalaureusetöös uuriti Sillamäe lasteaia Päikseke laste lugemisharjumusi, raamatueelistusi ja nende mõju lugemishuvi ja eesti keele arengule. Uuringu käigus vastasid küsimustikule 44 küsitluses osalenut: 10 õpetajat ja 34 lapsevanemat. Järgnevalt on toodud küsitletute vastused uurimisküsimustele, mis põhinevad uuringu tulemustel.

Milliseid raamatuid loevad Sillamäe lasteaia Päikseke lapsevanemad ja õpetajad lastele, ning kuidas see mõjutab laste lugemishuvi ja eesti keele oskuse arengut? Õpetajad loevad lastele peamiselt pildiraamatuid (90%), kuna need on visuaalselt köitvad ja toetavad keele arendamist. Kaasaegseid lasteraamatuid ja teemaraamatuid loeb 40% õpetajatest, pakkudes lastele mitmekesiseid lugemiskogemusi. Lapsevanemad seevastu loevad lastele harvem, ainult 10% vanematest loeb iga päev eestikeelseid raamatuid. 63% vanematest ei loe kodus lastele eestikeelseid raamatuid, mis viitab koduse lugemiskeskonna puudulikkusele. Koduse lugemise puudumine on negatiivne tegur laste lugemishuvi kujundamisel ja eesti keele oskuse arengul, kuna lugemine on oluline keele omandamise ja sõnavara arengu seisukohalt.

Milliseid raamatuid eelistavad lapsed kõige rohkem? Laste lugemieelistused on mitmekesised. Kõige populaarsemad on pildiraamatud (78,6%) ja klassikalised muinasjutud (42,9%), mis pakuvad ajatut väärtust ja õpetlikke lugusid. Laste hulgas on populaarsed ka loomaraamatud, fantaasiarikkad tegelased, nagu Mammutipoeg, ning teemaraamatud, näiteks traktorite, dinosauruste ja liblikate kohta (35,7%). Eestikeelset kirjandust eelistab vaid 14,3% lastest. See

Sillamäe lasteaia Päikseke lugemistegevuste ja laste raamatu-eelistuste mõju lugemishuvi ning keele arengule viitab asjaolule, et laste lugemishuvi arendamiseks tuleb rohkem tähelepanu pöörata eesti kultuuri ja keele tutvustamisele.

Milline on õpetajate ja lapsevanemate hinnang laste raamatute lugemise huvile? Õpetajate hinnangul on laste lugemishuvi kõige sagedamini mõõdukas (50%), 30% õpetajatest hindab lugemishuvi väheseks ja 10% arvab, et lastel puudub lugemishuvi üldse. Lapsevanemate hinnangud on sarnased, kuid 64,3% vanematest ei ole märganud mingit mõju laste lugemishuvi suurenemisele, eriti kui kodus lugemine on harv. Üldiselt on laste lugemishuvi õpetajate hinnangul madalam kui vanemate arvates, kuna kodus lugemine on harvem, mis võib vähendada laste huvi lugemise vastu.

Kuidas hindavad lapsevanemad ja õpetajad eestikeelse kirjanduse lugemise mõju laste sõnavara arengule? Eestikeelsete raamatute lugemise mõju laste sõnavara arengule on mõistetud erinevalt. 50% õpetajatest hindab laste sõnavara taset keskmiseks ja 40% õpetajatest märkis, et laste sõnavara areng on väga nõrk, mis viitab otseselt vähesele lugemishuvile ja sõnavara arendamisele. Lapsevanemate seas ei ole lugemise mõju lapse sõnavarale nii selgelt tuntav: 64,3% vanematest ei ole märganud muutusi laste sõnavaras pärast lugemist. 27,3% vanematest leidis, et lugemine on toetanud laste sõnavara arengut, 63,6% vanematest ei näe lugemise mõju. See näitab, et lugemise mõju laste sõnavarale ei ole piisavalt tugev, kui lugemistegevused on ebaregulaarsed ja kodus ei loeta eestikeelseid raamatuid.

Kõik bakalaureusetöös püstitatud uurimisküsimused said vastuse ning bakalaureusetöö eesmärk on saavutatud. Uuringu tulemused näitasid, et laste lugemisharjumused ja keele arengu tase on tihedalt seotud nii õpetajate kui ka lapsevanemate tegevuse ja lugemiskeskonna kvaliteediga. Samuti toodi esile mitmed tegurid, mis mõjutavad laste lugemishuvi ja sõnavara arengut, pakkudes praktilisi suundi ja ettepanekuid, kuidas nende valdkondade arengut edendada.

Uurimistöö tulemused on olulised mitte ainult Sillamäe lasteaegade kontekstis, vaid ka laiemalt, et toetada laste keele ja kultuuri arengut läbi igapäevaste lugemispraktikate ning koostööd õpetajate ja vanemate vahel. Erilist tähelepanu tuleb pöörata ka eestikeelsele õppele ülemineku toetamisele, kuna see on väga tähtis laste keele arengu tagamisel.

KASUTATUD KIRJANDUS

Bus, A. G., van Ijzendoorn, M. H., & Pellegrini, A. D. (1995). Joint book reading makes for success in learning to read: A meta-analysis on interactive book reading effects. *Review of Educational Research*, 65(1), 1-21.

Clark, C., & Rumbold, K. (2006). *Reading for pleasure: A research overview*. London: National Literacy Trust.

Evans, M. A., & Saint-Aubin, J. (2005). Emergent literacy: The role of shared reading. *Journal of Educational Psychology*, 97(4), 744-754.

Guthrie, J. T., & Wigfield, A. (2000). Engagement and motivation in reading. In M. L. Kamil, P. B. Mosenthal, P. D. Pearson, & R. Barr (Eds.), *Handbook of reading research* (Vol. 3, pp. 403-422). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

Hargrave, A. C., & Senechal, M. (2000). Book reading and vocabulary development: A meta-analysis of the effects of book reading on the vocabulary development of young children. *Early Childhood Research Quarterly*, 15(4), 485-499.

Kõiv, A. (2015). *Keeleline areng ja lugemisvõimekuse kujunemine varases eas*. Eesti Keele Instituut.

Neuman, S. B., & Dickinson, D. K. (2001). *Handbook of early literacy research*. New York: Guilford Press.

Niit, E. (2002). *Eesti lastekirjanduse areng ja tähendus*. Tallinn: Kirjastus Eesti Raamat.

Sillamäe lasteaia Päikseke lugemistegevuste ja laste raamatu-eelistuste mõju lugemishuvi ning keele arengule

Pöder, M. (2016). *Laste lugemisvõimekuse arendamine koolieelses eas*. Tartu Ülikool.

Roberts, S. K. (2013). The effect of children's literature on students' literacy development. *The Reading Teacher*, 66(1), 54-63.

Snow, C. E. (2010). Academic language and the challenge of reading for learning about science. *Science*, 328(5977), 450-452.

Sénéchal, M. (2006). The effect of family literacy interventions on children's acquisition of reading: A meta-analytic review. In K. K. E. K. K. G. J. McCartney (Ed.), *Family literacy and learning* (pp. 1-26). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

Sénéchal, M., & LeFevre, J. A. (2002). Parental involvement in the development of children's reading skill: A five-year longitudinal study. *Child Development*, 73(2), 445-460.

Toodo, L. (2011). *Laste lugemisvõimekuse arendamine haridussüsteemis: õpetaja roll*. Tallinn: TLÜ Kirjastus.

Баркова, Л. И. (2009). Литературное развитие детей дошкольного возраста: Теория и практика. Москва: Академия.

Голубева, Т. В. (2004). Развитие речи у детей дошкольного возраста в процессе чтения. Москва

LISA 1

Ankeet lasteaiaõpetajatele

Lugupeetud õpetajad!

Minu nimi on Kertu Bazõleva ja olen Tartu Ülikooli Narva Kolledži tudeng. Kirjutan oma bakalaureusetööd, mille eesmärgiks on uurida, milliseid raamatuid loetakse lasteaialastele ja kuidas lugemine mõjutab nende sõnavara arengut.

Lõputöö keskendub eelkõige sellele, milliseid eeliseid toob regulaarne raamatute lugemine lastele ja milliseid raamatuid eelistavad nii lapsed kui ka nende vanemad.

Palun teid lahkesti osaleda minu uurimistöös ja vastata allolevatele küsimustele. Küsimustiku täitmine võtab veidi rohkem kui 5 minutit ja teie vastused oleksid minu töö jaoks väga väärtuslikud.

1. Mis vanuses lastega töötate?

Vastus: ...

2. Kas teie rühma lastele on saadaval lasteraamatuid eesti keeles?

- Jah
- Ei

3. Kas ja kui tihti loete lastele lasteaia rühmas raamatuid?

- Iga päev
- 2-3 korda nädalas
- Kord nädalas
- Harvem kui kord nädalas
- Ei loe üldse

4. Kui palju aega tavaliselt raamatute lugemisele pühendate?

- Kuni 10 minutit
- 10-20 minutit
- 20-30 minutit
- Rohkem kui 30 minutit

5. Milliseid raamatuid loete lastele kõige sagedamini? (Võib valida mitu)

- Klassikalised lasteraamatud (muinasjutud)
- Kaasaegsed lasteraamatud
- Pildiraamatud

- Luulekogumikud
- Teemaraamatud (nt loodus, loomad, teadus)
- Teine

6. Milliseid eesti lastekirjanike raamatuid te kasutate?

- Edgar Valter
- Eno Raud
- Ellen Niit
- Aino Pervik
- Leelo Tungal
- Andrus Kivirähk
- Oskar Luts
- Ilmar Tomusk
- Mare Mürsepp
- Kätlin Kaldmaa
- Piret Raud
- Ilmar Trull
- Kristiina Kass
- Pii Ausman
- Ülo Pikkov
- Teine

7. Kas valite raamatuid vastavalt laste huvidele?

- Jah, alati
- Jah, vahel
- Harva
- Ei

8. Kuidas hindate laste huvi raamatute lugemise vastu?

- Väga suur huvi
- Mõõdukas huvi
- Väike huvi
- Üldse ei huvita

9. Kuidas hindate laste sõnavara arengu taset teie rühmas?

- Väga hea
- Hea
- Keskmine
- Väga nõrk

10. Kas kasutate mõnda spetsiaalset meetodit, et arendada laste sõnavara lugemise ajal?

- Jah

- Ei

11. Kui vastus eelmisele küsimusele oli "jah", milliseid meetodeid te kasutate?

Vastus: ...

12. Kas julgustate lapsevanemaid kodus lastele raamatuid lugema?

- Jah
- Ei

13. Kas teete koostööd lapsevanematega, et arendada laste lugemishuvi ja sõnavara?

- Jah, regulaarselt
- Jah, aeg-ajalt
- Ei

14. Milliseid ettepanekuid teeksite lugemise suurendamiseks lasteaia tegevustes?

Vastus: ...

LISA 2

Ankeet lapsevanematele.

Lugupeetud lapsevanemad!

Minu nimi on Kertu Bazõleva ja olen Tartu Ülikooli Narva Kolledži tudeng. Kirjutan oma bakalaureusetööd, mille eesmärgiks on uurida, milliseid raamatuid loetakse lasteaialastele ning kuidas lugemine mõjutab laste sõnavara arengut.

Uuring keskendub sellele, milliseid eeliseid toob regulaarne raamatute lugemine lastele ja milliseid raamatuid eelistavad lapsed ning nende pered.

Palun võtke hetk, et osaleda minu uurimistöös ja vastata allolevatele küsimustele. Küsimustiku täitmine võtab aega umbes 5 minutit. Teie vastused oleksid minu töö jaoks väga väärtuslikud.

Aitäh juba ette koostöö eest!

Kas loete oma lapsele kodus raamatuid?

- Jah, iga päev
- Jah, paar korda nädalas
- Jah, aeg-ajalt
- Ei, ei loe

2. Kui tihti teie laps palub teil talle raamatut lugeda?

- Iga päev
- Paar korda nädalas
- Aeg-ajalt
- Harva
- Ei palu üldse

3. Kui kaua tavaliselt lapsele raamatuid loete?

- Kuni 10 minutit
- 10-20 minutit
- 20-30 minutit
- Rohkem kui 30 minutit

4. Millised raamatud teie lapsele kõige rohkem meeldivad? (Võib valida mitu)

- Klassikalised muinasjutud (nt "Punamütsike")
- Kaasaegsed lasteraamatud
- Seikluslood

- Pildiraamatud
- Luulekogumikud
- Teemaraamatud (nt loomad, loodus, teadus)
- Eesti lastekirjandus (nt Ellen Niit, Andrus Kivirähk)
- Muud (palun täpsustage) _____

5. Milliseid raamatuid teie lapsele kõige sagedamini loete? (Võib valida mitu)

- Klassikalised muinasjutud (nt "Punamütsike")
- Kaasaegsed lasteraamatud
- Seikluslood
- Pildiraamatud
- Luulekogumikud
- Teemaraamatud (nt loomad, loodus, teadus)
- Eesti lastekirjandus (nt Ellen Niit, Andrus Kivirähk)
- Muud (palun täpsustage) _____

6. Milline raamat või raamatutegelane teie lapsele kõige rohkem meeldib?

Vastus:...

7. Kas loete oma lapsele eesti keelseid raamatuid?

- Jah, regulaarselt
- Jah, aeg-ajalt
- Ei loe

8. Kas olete märganud, et pärast eesti keelse raamatu lugemist on teie laps hakanud rohkem eesti keelseid sõnu või fraase kasutama?

- Jah, tihti
- Jah, mõnikord
- Ei, see ei ole mõjutanud
- Ei ole veel märganud

9. Kas teie lapsel on raskusi kuuldu mõistmise või loo ümberjutustamisega (eriti eesti keeles)?

- Jah, tihti
- Jah, mõnikord
- Ei, harva
- Ei, üldse mitte

10. Kas raamatute lugemine on aidanud teie lapsel eesti keele sõnavara arendada?

- Jah, selgelt
- Jah, natuke
- Ei ole märganud erilist mõju

11. Kui tihti räägite lasteaia õpetajatega lapse lugemisharjumustest ja raamatute valikust (sh eesti keelse kirjanduse kohta)?

- Sageli
- Mõnikord
- Harva
- Ei räägi üldse

12. Milliseid ettepanekuid teeksite, et suurendada lugemistegevust kodus ja lasteaias (eriti eesti keelse kirjanduse osas)?

Vastus:....